

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIV Број 582
Субота, 23. фебруар 1963.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПОРЕЗ НА КАДЕ

Прву кадлу за купање у Америци начинно је проналазач и политичар Бенџамин Франклин. Његова када имала је ложиште за за-

гревање воде. Међутим, Американци су се дуго одупирали овој новини као и самом купању. У времену између 1840. и 1850. године чак је било донето и неколико закона против купања. У Филадельфији кажњаван је затвором сваки онај ко би се окупао више од једног месечно. Само с два гласа већине био је одбачен закон који је требало да забрани свако купање од 15. марта до 15. новембра. У савезној држави Вирџинији у то време се на сваку кадлу плаћало годишње 30 долара пореза.

ПОПУЛАРНОСТ

Први човек који је, како изгледа, схватио вредност популарности и „рекламе“ био је Гастон III (1331—1391), војвода од Беарна. Овај француски племић плаћао је трубадурима 60.000 златних флорина годишње да би, путујући од замка до замка, певали о његовом богатству и витешким подвизима.

ПОШТЕНИ МЕСАР

У Лалитпуру, у Индији, налази се мали храм-гробница Садан Касаја, једног месара из 16. века који је био познат по свом изванредном поштењу. Садан Касај одмеравао је месо савесно и поштено и

дао је био реч да ће мирно пустити да му одсеку десну руку ако икад изједном купцу буде закинуо на мери.

ФЛАШ ГОРДОН

СКОПИ -
ЖАНАЦ!

ДА, ГОРДОНЕ!
ВИДЕО СИ МЕ
ПРВО КАО ПСА...
ЗАТИМ КАО О'
ДОЗЛА! САД МЕ
ВИДИШ ПОСЛЕД-
ЊИ ПУТ!

ЗБОГ ОВОГ МАЛОГ
ТРИКА УБАЦИЋУ ТЕ
КАО ГОРИВО У
АТОМСКЕ ПЕКИ...
ПРЕ НО ШТО ИХ
УНИШТИМ!

ТАКО,
ГОРДОНЕ!
БОЉЕ БИ
БИЛО ДА СИ
ОСТАО НА
ЗЕМЉИ!

ЕЛЕКТРОНСКИ ДЕТЕКТО-
РИ ЧУВАЈЕ ЦЕНТРАЛУ!
ПОТРЕБНО МИ ЈЕ НЕКО
ДРИНСКО ВОЗИЛО
ДА СЕ ПРОБИЈЕМ!

СВЕ САМ БЛИЖЕ
ПЕКИМА! ОНЕ ЦЕВИ
ГОРЕ... ТРЕБА
ДОБРО СКОЧИТИ...
А МОЈА ОЗЛЕЂЕНА
РУКА...

НЕ...!
...НЕ
МОГУ!

БЕЗНАДЕЖНО!
БИЈЕ МАЊЕ
СТРАШНО АКО
СКОЧИМ
ДОЛЕ!

ВЕК
ОСЕЋАМ
ВРЕЛИНУ
ПЕКИ!
СКОЧИЋУ...

ФЛАШЕ!
ФЛАШЕ!

ЕЛТА!

ДОШЛА САМ ПОМОКУ ОДА-
ШИЈОЈАЦИ ИМ САМ ДОЗНАЛА
ДА СТЕ ИМАЛИ НЕПРИЛИКА!
ОХ, ФЛАШЕ! УМАЛО
ТЕ НИСАМ
ИЗГУБИЛА!

У ОВОМ БРОЈУ: Појрешке
великих. Поноћни сусрећ.
Сћари кашалој. Ишчезли
свеш. Кроз векове.
Падобраном на Килиман-
царо. Први шелефон у Бео-
играду. У свешу бројева.

Ripley's - Веровали или не!

НЕОБИЧНА ИНСПИРАЦИЈА
АРМАН ДЕ ФРАНСЕ (1626-1700)
 — ФРАНЦУСКИ ПЕСНИК —
 ДРЖАО ЈЕ НА ПИСАРЕМ СТОЛУ ЛОБАЊУ
 СВОЈЕ ПРЕМИНУЛЕ ВЕРЕНИЦЕ И УЊЕЊУ
 ЧАСТ ПИСАО ЈЕ ПО ЈЕДНУ
 НОВУ ПЕСМУ
СВАКОГ ДАНА У ТОКУ 43 ГОДИНЕ!

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

ПЛОВКУ
СА 4 НОГЕ
 ИМАЛА ЈЕ
 ЕЛИЗАБЕТА ЛИ
 ИЗ ДЕТРОИТА
 (САД)

РОАЛД АМУНДСЕН
 ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ
 НАСТАЛО 1.000.000 ГОДИНА
 ПРЕ ЊЕГОВОГ РОЂЕЊА
 У НИ АЛЕСУНДУ
 (НОРВЕШКА)

ПЛАНИНСКА
КРЧМА
 У БЛИЗИНИ ЗАБЕРЛИХА (МЕХО-
 СЛОВАЧКА) САГРАЂЕНА У ОБЛИКУ
 ЧИНОВСКОГ БУРЕТА

С.М. ЛИТВИЛЕР
 ИЗ ЕШЛЕНДА
 (САД)
 УПЕЉАО ЈЕ
 2 ПАРТМИКЕ
 ДУГАКЕ ПО
 22
 САНТИМЕТРА
 НА ИСТУ
 УДИЦУ

ЈЕДАН
ЧЕШЉУГАР
 ИМИТИРАО ЈЕ
 ЦАРИЦА ЈЕР ЈЕ КАО ПТИ-
 ЦЕ БИО СТАВЉЕН У
 ЦАРИЦЕВО ГНЕЗДО И НИ-
 КАД НИЈЕ ЧУО ПЕСМУ
 СВОЈИХ СРОДНИКА ЧЕШ-
 ЉУГАРА,
 У САСЕКСУ ЕНГЛЕСКА,
 1912.

ЛАМПА СЕ НАДУВА

Лампа која може да се надува служи као украс на забавима у базенима и салама за играње. Направљена од пластичне масе у боји — кад се надува велика је 37 см — она виси на ужету од око 180 см. Кад се из ње испусти ваздух лако се може спаковати, а тежи пола килограма.

ЖРТВЕ ХЛАДНОЋЕ

У зоолошком врту Фридрих сфелде у источном сектору Берлина угинула су ових дана од запањена плућа три крокодила. Према вести листа „Народне новине“ због квара на уређајима за загревање, температура у павиљону за гмизавце пала је са 30 на 15 степени. Ненавикнути на овако ниску температуру крокодили су оболели и убрзо угинули.

Снааажњив човек

Директор Уметничке галерије у Олджему у Ланкешаиру дошао је на оригиналну идеју да издаје „под кирију“ уметничка дела својим суграђанима: слике, највише по две, уз „кирију“ најдуже за један дан, како би цела породица имала времена да им се диви. Упитан зашто је увео тај необичан сервис, директор је изјавио да су музеји у Олджему веома слабо посећени, па кад „већ публика неће у уметничку галерију“, нека галерија пође к њој.

ПРЕД ВЕЛИКИМ ОТКРИЋЕМ

Пре пола године неки сиромашан Египћанин који себе и своју породицу издржава рибарењем и довом на бисерне школке, заронио је у море у близини Александрије. Замислите колико је било његово чуђење када је на дубини од 6 или 7 метара из ненада угледао циновску статуу. Заронивши и други пут, открио је још једну камену фигуру, а затим низ стубова...

Чак и египатски археолози, „размажени“ многим сензационалним археолошким налазима, били су узбуђени овом вешћу. Јер, баш на том месту дизао се некад чувени Фароски светионик — једно од седам светских чуда. Можда је рибар наишао на његове остатке?

Светионик је 270. године пре нашг ере подигао славни неимар Сострат. Изама сивног тврђавског зида дизао се 60 метара висока кула у којој је било 300 дворана. Светионик је исто време био поморска тврђава и храм, а његове терасе украшене многобројним статуама. Кажу да се једна од тих статуа окретала заједно са Сунцем и да је кажипрстом своје испружене руке увек показивала вала њега. Друга статуа је једном музичком фразом обележавала сваки протекли час. Трећа је, пак, сигнализирала чим би непријатељска флота подигла једра да би кренула на Александрију.

На врху куле, испред рефлектора од углачаног гранита, увек је горео огњ. Његова светлост, записали су стари хроничари, видела се са више стотина километара. Гореле

та мора Посејдона. Укупна висина светионика премашивала је 150 метара, што значи да је светионик био виши од Кеопсове пирамиде. Вековима је светионик

су палмове цепанице које су свештеници стално додали на ватру. Изнад рефлектора дизао се циновска статуа бо-

светлео показујући пријатељским бродовима улаз у александријску луку и пречио пут непријатељу. Али,

391. године хришћански свештеници спалили су александријску библиотеку, највећу у старом веку, заједно са њених седам стотина хиљада рукописа. Спалили су и велелепни Сераписов храм и оштетили светионик. Дело које су они почели довршили су касније завојевачи: Персијанци, Византинци, Арабљани, Турци. Сваки је дао свој „допринос“ уништавању старог споменика. Гранитно огледало бацили су у воду надајући се да ће под њим наћи легендарно благо Александра Македонског — оснивача града.

Најзад, 1375. године јак земљотрес потпуно је уништио већ ачети светионик. Остатке љубичасто-црвеног асуанског гранита од кога је светионик био сазидан, однео је један од мамелучких султана да би себи сазидао дворач-тврђаву.

Ипак, можда је од светионика нешто остало на дну мора? Можда је откриће египатског рибара само прва лапта. На жалост, непогодни услови онемогућили су у току 1962. године озбиљнија и подробнија подводна истраживања. Каква изненађања очекују истраживаче на том месту — још се не зна.

МАПА ИНДИКАТОР

Велика кружна мапа-индикатор коју видимо на фотографији има клинасти млаз светлости који показује радио-аматеру кад се његова антена налази у потребном правцу. Овај пластични индикатор може да виси на зиду или да се монтира директно на контролну таблу. Светли клин, 10 степени широк на ивици индикатора, креће се по мапи према окретању антене, осветљава је и показује правац и ширину.

Забрањено за ватрогасце

У шкотском граду Единбургу постоји необична одлука општинске управе: месним ватрогасцима забрањено је да играју фудбал, хокеј, рагби и кошарку. Разлог је необичан али сасвим практичне природе — пошто се у овим спортистким дисциплинама често теже озлеђује, ватрогасци не би били у стању да обављају своју дужност.

ЗБОГ ПЛОВКИ

У Делфту у Холандији постављени су специјални сигнали и упозорења на местима где пловке — које су у овој земљи многобројне, имају обичај да прелазе из једног у други канал — преко аутострада и улица.

КРИВ ЈЕ ЦЕЛЗИЈУС

Великом Британијом почела је да се шири „парола“, коју су најпре изrekli најконзервативнији њени грађани, да је за овогодишњу изузетно оштру зиму крив — Целзијус. Наиме, пре неколико месеци британска метеоролошка служба почела је да у својим извештајима означава температуру на првом месту по Целзијусовој скали, а затим по Фаренхајтовој.

Све до недавно напади против увођења Целзијусовог система долазили су од традицијама привржених конзервативних грађана. Међутим, ових дана један лабуристички посланик наговестио је да ће захтев за враћање на Фаренхајтову скалу да изнесе пред Доњи дом. Тако ће једна тема којом су се последњих дана обилно служили хумористи и карикатуристи бити пренета у парламент.

МАЈМУНСКИ »ЈЕЗИК«

У њујоршком зоолошком врту научници су једног дана снимали на магнетофон мајмунски „разговор“. Међутим, пљуснула је киша и они су морали да прекину рад. Кроз два дана научници су на истом месту репродуковали сним

љену траку. Зачувши крике које су два дана раније при приближавању кише сами издавали, мајмуни су јурнули под стреху не обраћајући пажњу на то да на небу није било ни облачка.

ГОРКИ НА ПРВОМ МЕСТУ

Свака четврта књига која се појави у свету штампана се у Совјетском Савезу. Према статистици коју је ових дана објавило државно издавачко предузеће, у Совјетском Савезу је у 1962. години штампано 767.000 разних књига у укупном тиражу од 1,2 милијарде примерака. У преводној и децој литератури Совјетски Савез такође држи рекорд за протеклу годину.

Највише објављиваних наслова последњих 45 година је Максим Горки чија су дела до сада објављена у 99 милиона примерака.

СКРИВЕНА БОГИЊА

Главни град Источног Пакистана, Дака, лежи на реци Буриганга. Има преко пола милиона становника и нагло се развија. Представља највећи индустријски и занатски центар Источног Пакистана. Има универзитет. Назив града потиче из санскритског језика а значи „Скривена богиња“.

По предању, на том месту је био пронађен кип богиње Дурге, а затим је подигнут храм. Касније, око храма, настало је насеље из којег се развила Дака.

РОБОТ — КАРДИОЛОГ

Совјетски научници конструисали су један електронски мозак који не само што поставља дијагнозу за разне врсте срчаних обољења, већ даје и предлоге за лечење пацијената. Према вестима које је објавила агенција Тасс, нови електронски уређај, који носи назив „Урал 2“, већ се неколико месеци користи у лабораторији Совјетске академије наука. За последња три месеца „Урал 2“ је поставио тачно 100 дијагноза а само у

два или три случаја није дао никакав одговор или је поставио непотпуну дијагнозу.

ЗЕМЉА ПОШТЕНИХ ЉУДИ

На северу Јужне Америке лежи пространа земља Гвијана (Гујана), подељена на три колоније: британску, холандску и француску Гвијану. Укупна површина све три колоније износи 448,8 хиљада км² и на њој живи свега 800 хиљада становника, од којих су 22 хиљаде Европљани. Клима је топла и влажна, непогодна за белце. Привреда је заостала иако постоје знатна природна богатства, огромне резерве боксита и скупцепоног дрвета, нешто злата и другог. Ова земља је прозвана по имену индијанског племена Guianans, што значи „поштени људи“, како се они сами називају.

ПАДОБРАНЦИ ЛЕТЕ

Калифорнијски спортисти измислили су нову врсту спорта. За аутомобил се дугачким ужетом привезе падобран са падобранцем. Аутомобил повећава брзину и падобран се постепено диже. Кад падобран достигне висину од око 50 метара, спортиста се откачи од аутомобила. Прелетевши извесно растојање падобран се спушта на земљу.

МАРАТОНСКА ТРКА ЗБОГ БОЛЕСНЕ МАЈКЕ

Да би посетио своју мајку која је лежала у болници у граду Ени, четрнаестогодишњи Сицилијанац Доменико Ротела претрчао је за дан и ноћ 52 километра, што износи више но што на такмичењима превази маратонски тркач. Дечак је трчао путем покривеним дубоким снегом и стигао је у болницу потпуно исцрпљен, тако да су га лекари одмах сместили у постељу да се одмори и испува.

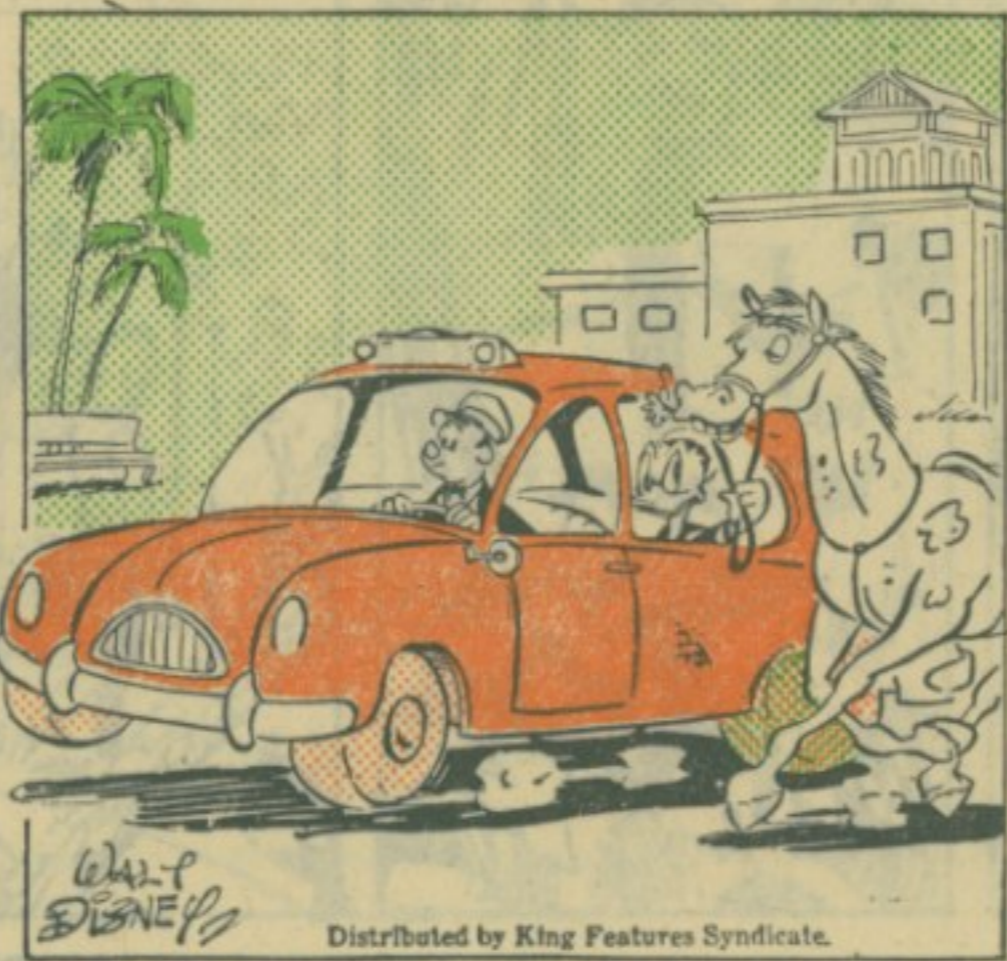
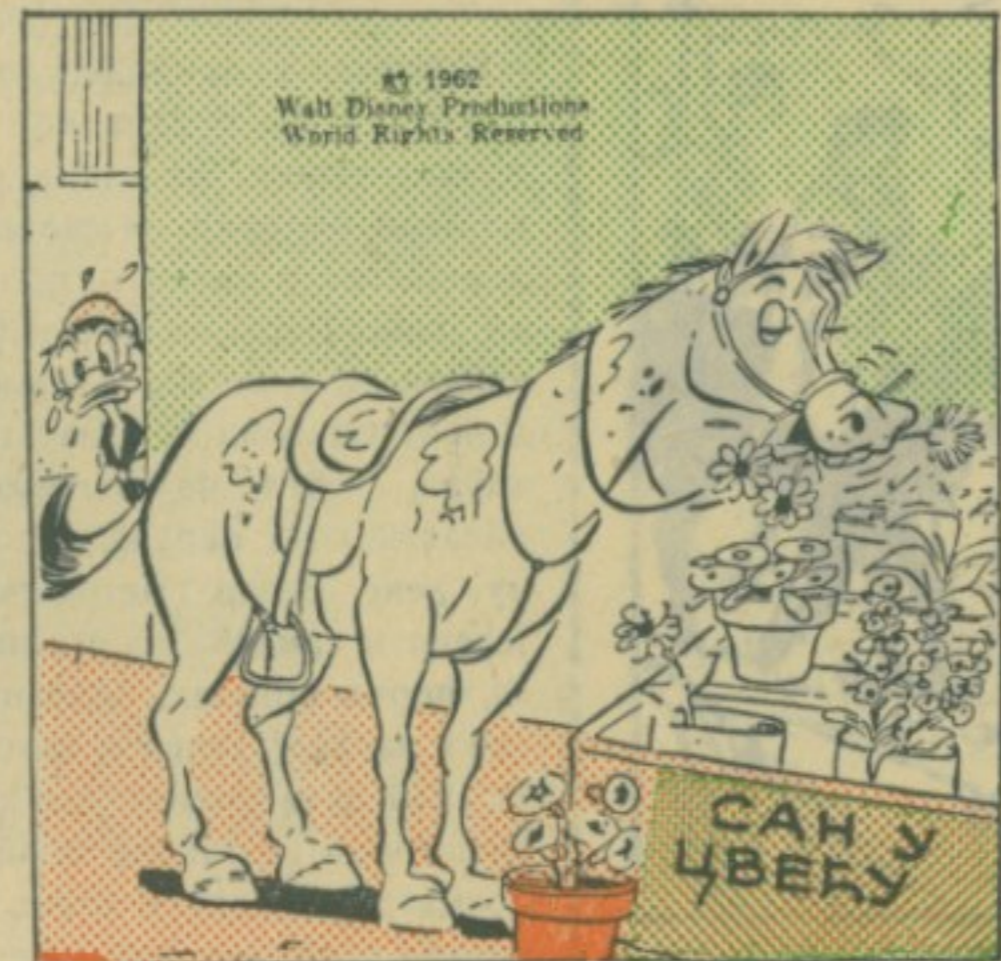
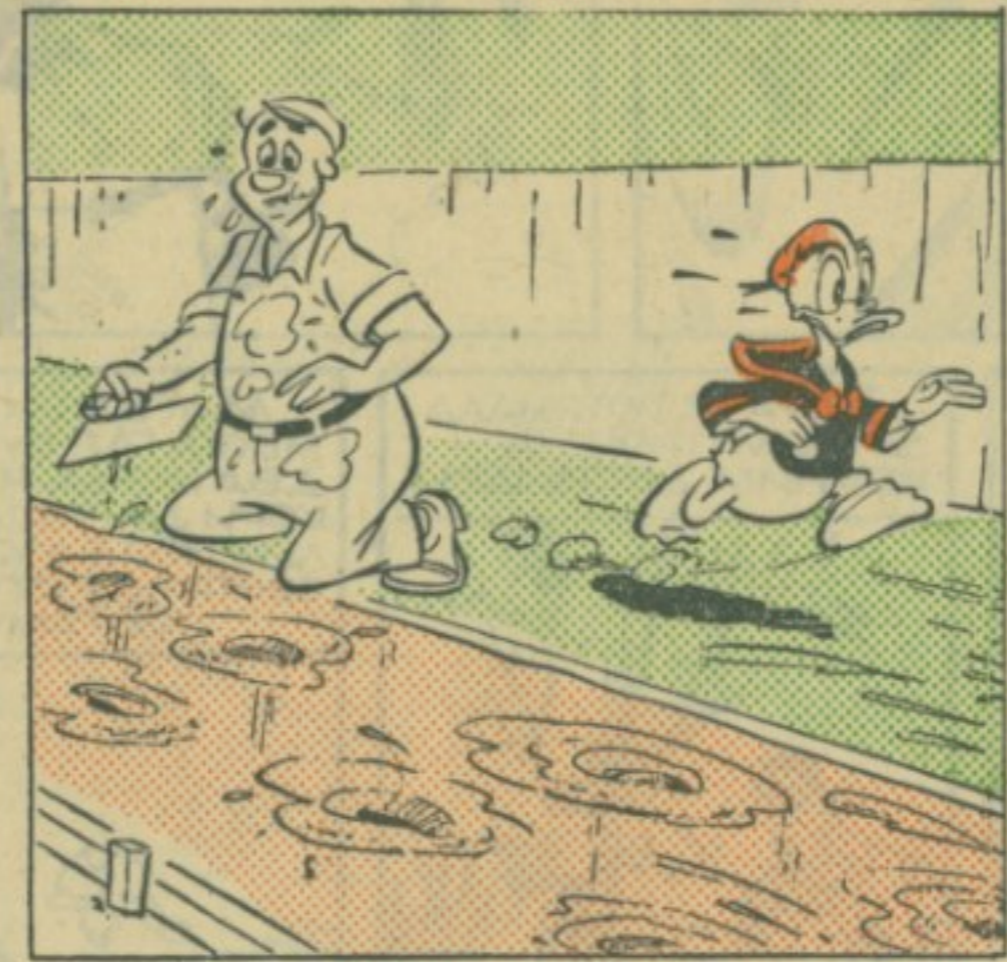
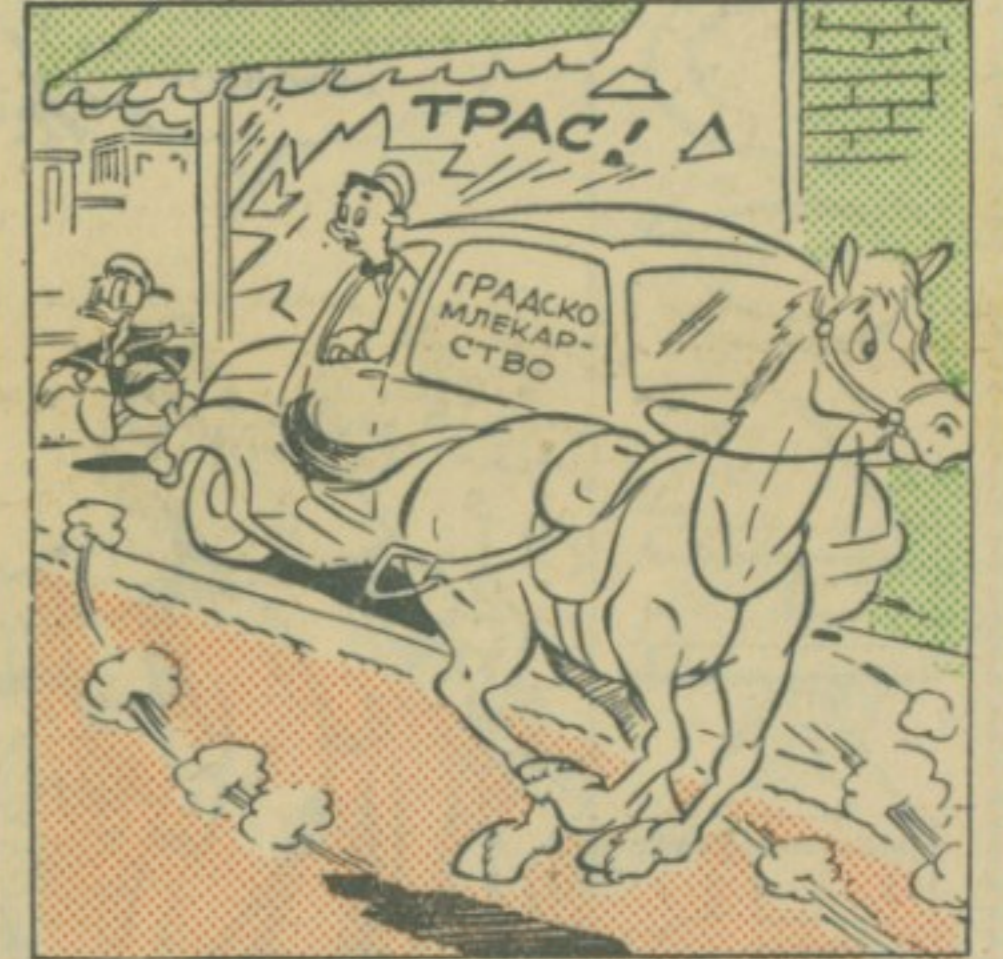
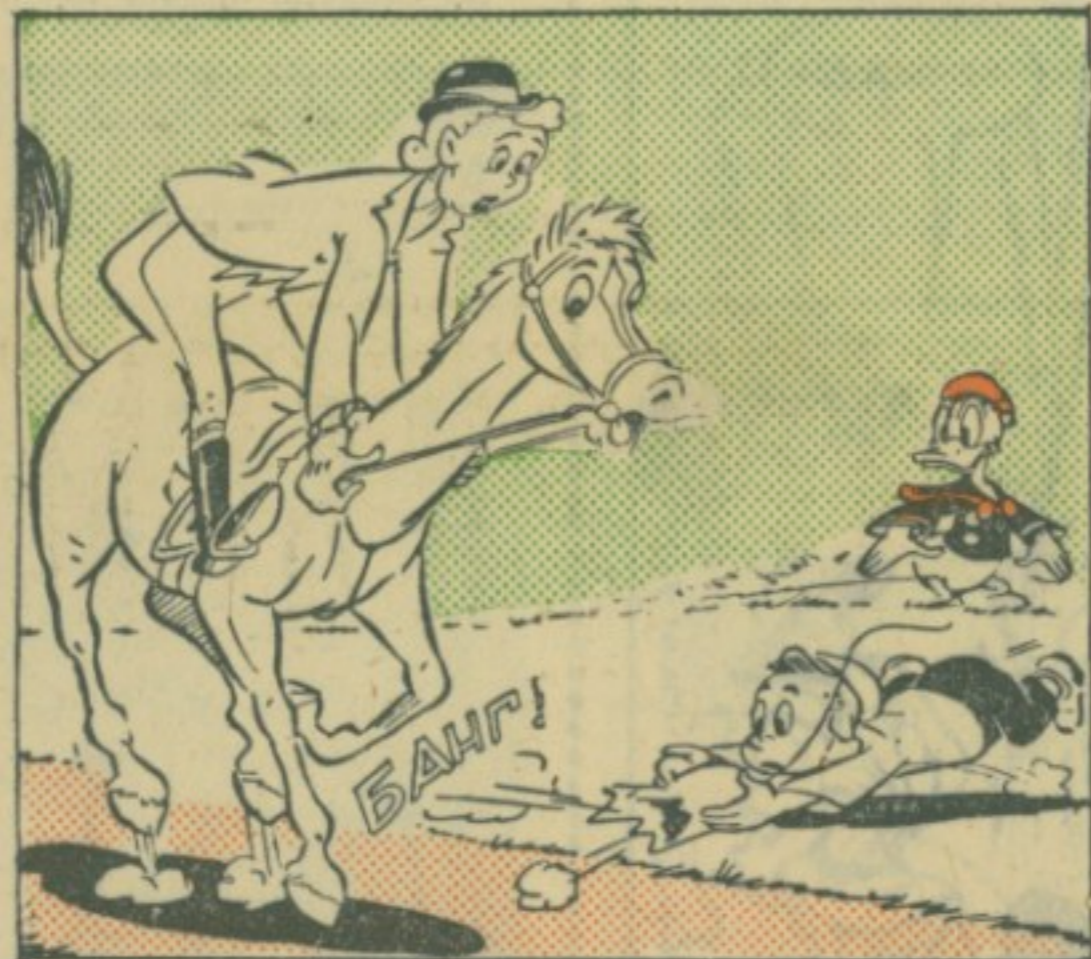
ПИСАЋА МАШИНА ЦРТА

Израђујући овај цртеж аутор није користио ни оловку ни четкицу. Цртеж је у првом смислу речи написала обичном машином за писање Московљанка Надежда Лапина.

ПЧЕЛЕ ПРЕКИНУЛЕ НАСТАВУ

Настава у гимназији у јужноафричком граду Спринбоку недавно је била прекинута још за време првог часа кад је циновски рој пчела извршио праву инвазију на школску зграду и растерао све ученике и професоре. Међу поврећенима налази се и директор школе кога су пчеле изједале по лицу и рукама.

ГРЕШКА ИЛИ НАМЕРА

ПЛАНИНАРИ — ПАДОБРАНЦИ

На снегове Килиманџара недавно су се чланови експедиције »Леопард« спустили падобраном из ваздуха

ПАДОБРАНЦИ СУ СНИМИЛИ ВРХ КИЛИМАНѢАРА

На који се начин обична марка од 4 пенија претворила у црну? На то питање за последњих 100 година нико није нашао одговор и зато је неколико примерака те марке постало чувено. За једну је чак један лондонски колекционар јуна 1961. године дао 3,255.000 динара.

Постојале су разне претпоставке о промени боје ових марака. Због тога је тих неколико примерака толико чувено, можда и више него што је била позната марка под називом: »Црни пени«.

Серија марака од 4 пенија била је издата први пут 1853. године на Рту Добре Наде, у троугластом облику као што је ова на нашој слици, и то у плавој боји, сем неколико комада који су били црни.

Између многих претпоставки о томе како су настали ови црни примерци најинтересантније су ове:

Издато је неколико црних марака због смрти, децембра 1861. године, принца Алберта, супруга енглеске краљице Викторије. Али да би дошло до издавања једне серије марака потребно је бар неколико месеци рада, а ових неколико црних примерака се појавило већ почетком 1862. го-

дине, иако су клишеи, израђени у Лондону, имали да стигну до Рта Добре Наде. Архиве штампарије као и званичне архиве са Рта не помињу уопште овакву могућност.

Друга претпоставка је била: неколико црних марака је нацињено грешком штампара. Само ни ова се није одржала. Мисли се да данас постоји

осам црних примерака. Без обзира како су они настали, намерно или случајно, они који су их направили нису вероватно претпостављали да ће оне имати толику вредност.

Познато је да се један примерак налази у колекцији енглеске краљице Елизабете, а један се може видети у Британском музеју у Лондону.

СВИ СЕ ИСЕЛИЛИ

Ни један једини мушкарац живи у италијанском селу Сапутели близу града Терамо на јадранској обали. У селу су остале искључиво жене и младе девојке које се уопште не узнемиравају што ће читав свој живот провести саме у овом необичном селу.

У ствари, мушкарци — сви до једног — напустили су своју земљу одмах после свршетка рата и одселили се у Аустралију, Јужну Америку или Канаду у потрази за радом и кором хлеба.

У очекивању да се они вра- те, жене, сестре и кћери, али

исто тако и заручнице, обрађују земљу и раде све остале послове. Неки од мушкараца који су у далеком свету имали више среће и запослили се, послали су потребан новац за пут својој жени, кћери, сестри или заручници и превели је у своју нову отаџбину. А друге жене су мршави приход са још мршавије земље — живећи саме искључиво од размене производа, такозване трампе — чувале за своје мужеве или синове када се буду вратили после безуспешног боравка у далекој туђини.

Килиманџаро је снегом покривена планина, височина 19.710 стопа, и кажу да је то највиша тачка у Африци. Њен западни врх Масан називају »Нгаје-Нгаја« — Божја кућа. Уз сам западни врх налази се сасушена и смрзнута лешина једног леопарда. Нико није разјаснио шта је леопард тражио на тој висини.

Овако гласи — вероватно сте се сетили — мото познате Хемингвејеве новеле »Снегови Килиманџара«.

Као бела капица, навучена на саме облаке, над тропском шумом диже се планина. Одоздо она изгледа равна и глатка, али изблиза... Алпинисти називају Килиманџаро »недоступном кулом« јер мало је оних који су успели да се испну на његов врх. Међутим, недавно су се на њему нашао три човека. У знак сећања на Хемингвеја и његову новелу француски алпинист

Жан Клод Дибоа назвао је своју експедицију »Леопард«. Његова експедиција није била обична: уместо да се пењу на Килиманџаро, њени учесници су се спустили на њега. Три француска падобранца — Жан Клод Дибоа, Бернар Кутер и Жан Клод Ками — одлучили су да се падобраном спусте на Килиманџаро. Француски планинари-падобранци раније су већ извели сличну операцију: септембра 1961. године они су се падобраном спустили на Монтблан и с врха снимали успињање »обичних« алпиниста.

За следећи подвиг изабрали

тих страна планине. Остаје само мала, слободна »мрља« на коју се може спустити. Ветар дува брзином од 40 метара у секунду.

Све је готово за скок. Авион прави круг над црним отвором. Први скаче Бернар Кутер. Ветар дохвата малу фигуру и носи је према кратеру. Али, четири месеца припрема и тренирања нису прошли узалудно. Бернар затеже конопце, окреће се једном, други пут...

— Ура!
Из авиона затим искаче Дибоа који на грудима има

У ПОДНОЖЈУ КИЛИМАНѢАРА

су тешко приступачни Килиманџаро. Мали авион лети на висини од 7.000 метара. Доле се види Кибо — један од два вулкана која чине масив највише планине у Африци. Насред заравни зјапи кратер. Снежна баријера дели висораван од стрмих, готово окоми-

фото-апарат. За време скока снима редак, јединствен врх планине Килиманџаро.

Три алпиниста-падобранца тапшу један другог по леђима. Не могу се загрлити као што треба и као што би желели: сметају им маске за кисеоник.

ЗА ПРИЈАТЕЉЕ ПРИРОДЕ

Пријатељи природе, ловци и фотографи у Западној Немачкој ускоро ће стећи ретко лепо подручје за своја задовољства и посао — природни парк. Парк од 40 хектара налази се у масиву Солинг у Доњој Саксонији, близу Нојхауза, усред најреговитије области која окружује долину реке Везер. Четрдесетак јелена и сридаћа најређих раса, поред осталих, биће пуштено на овај терен и живеће ту као у потпуној слободи. Посетиоци ће такође моћи да посматрају и друге врсте, нарочито муфлоне, који ће се

налазити у специјалним одељцима.

Парк ће бити прилагођен свим врстама својих становника — направиле се праве прерије поред шума, природни извори за појила и каљује. Да се животиње не би плашиле биће одвојене од посетилаца оградом дуж стаза а на појединим местима уздицаће се неке врсте покривене балкона одакле ће сваки посетилац моћи да се осети ловцем и без пушке.

Овај парк може послужити и за учење будућим шумарима чија се школа налази у Хановерс-Миндену.

ГОСПОДИН
МОЖЕ
ТАДА
ДА

ДЕВОЈКЕ СУ, СКАМЕЊЕНЕ ОД СТРАХА, ПОСМАТРАЛЕ ПОКОЛО

АЛИ, ПРЕ НО ШТО СУ УСПЕЛИ ДА УМАКНУ МАГВА ИМ ЈЕ ПРЕПРЕЧИО ПУТ.

МАГВА ЈЕ ЗГРАБИО АЛИСУ КОЈА СЕ ОНЕСВЕСТИЛА И КРЕНУО...

МАГВА ИХ ЈЕ ДОВЕО ДО МЕСТА ГДЕ СУ ГА ЧЕКАЛА ДВА КОЊА НАРЕДИО ЈЕ КОРИ ДА УЗДАШЕ И ДОЗВОЛИО ЈОЈ ДА УЗМЕ У НАР УЧЈЕ СЕСТРУ ДРУГОГ КОЊА ДОВИЈО ЈЕ ГАМУТ.

НАУЧНИ ЗАКЉУЧЦИ И РАЗМЕРЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ

МАГНЕТ И ВАКУУМ

ОКО КАО МЕРАЧ ВРЕМЕНА

СПОР ВЕЛИКИХ

ПОГРЕШКЕ ВЕЛИКИХ

Људима је својствено да греше. Чак ни најталентованији научници с много искуства не могу увек да избегну ту „судбину“. Али, ако се пажљиво проуче грешке научника може се приметити да у већини случајева у њиховим погрешкама нема великих и грубих пропуста и нехатности. Наиме, често су за те грешке били криви недовољно прецизни инструменти или неповољни услови под којима су извођени опити.

Не грешти онај ко не ради, а лоше ради онај који се не учи на грешкама.

УЛОГА АСИСТЕНТА

Ослањајући се на један исти експеримент познати француски математичар и физичар Ампер (1775—1836) и његов енглески колега Мајкл Фарадеј (1791—1876) дошли су до два потпуно супротна закључка. Ампер је сматрао да је претварање магнетске енергије у електричну немогућно, а Фарадеј је тврдио обротно. Да би избегли грешке и Ампер и Фарадеј изнели су своје апарате за мерење у другу одају.

Ампер је увукао магнет у калем са бакарним проводником, а затим је отишао у другу одају да види шта апарат за мерење струје (галванометар)

показује. Фарадеј је поступио другачије. Он је увукао магнет у калем а за то време његов асистент је у седној одаји мотрио на апарат за мерење. Та мала „разлика“ довела је до различитих закључака. Ампер није ни могао да установи појаву електричне струје у калему из једноставног разлога што се она појављује — само док се магнет креће.

МАГНЕТ И ВАКУУМ

У своје време енглески хемичар и физичар Роберт Бојл (1627—1691) извео је опит на основу кога је тврдио да у вакууму магнет престаје да привлачи гвозђе. Ставивши магнет и за њега приљубљену гвоздenu плочу под стаклено звоно, Бојл је стао да из звона испумпава ваздух. После извесног времена гвоздена плочица „одлепила“ се од магнета.

Много касније разјаснило се да је пумпа помоћу које је Бојл извлачио ваздух стајала на истом столу на коме и звоно, магнет и гвозђе. Уколико

се ваздушни притисак смањивао, утолико је Бојл морао све јаче и јаче да окреће ручицу на пумпи. Од тога је сто на коме су апарати стајали почео да подрхтава и гвоздена плочица „одлепила“ се од магнета услед тог трескања.

ОКО КАО МЕРАЧ ВРЕМЕНА

Прстен који се састојао из наизменично постављених комада дебелог проводника и најтање проводне жице експериментатор је ставио на ладенску боцу (суд од стакла са обе стране обложен до извесне висине калајним листићима који служе за сакупљање електрицитета). Неколико јарких варница и — све тан-

ке спроводне жице у моменту су прегореле. Експериментатор који је овај опит изводио пред члановима Енглеског краљевског друштва био је у верен да је доказао бесконачно брзо простирање електричне струје јер би, како је тврдио, у супротном случају прегорела само једна жицица-проводник. Много касније органи чула код човека постали су предмет научног испитивања. Показало се да процесе који се брзо смењују човечејо око прима као истовремене и тренутне.

СПОР ВЕЛИКИХ

Често чак и велики научници под утицајем теорија које у том тренутку господаре у

какве везе са луминисценцијом и ништа више. Јер, луминисцентне материје могу после осветљавања да светле и у потпуној тами.

НАУЧНИ ЗАКЉУЧЦИ И РАЗМЕРЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ

Стручњаци су се увек чудили због чега је талентовани Хајнрих Херц (1857—1894), је дан од првих физичара који је проучавао електро-магнетске таласе, сматрао да они никад неће наћи практичну примену. Међутим, то се није догодило случајно или због Херцове немарности. Објашњење је данас једноставно: мале размере лабораторије просто су омеле Херца да претпостави да су одашиљач и пријемник радио-таласа, ако се налазе на већем растојању — изврсно средство за везу.

УЛОГА АСИСТЕНТА

ЖИВОТ ПАРСКЕ ПИЈАЦЕ

Ноћу, од 23 часа па све до 10 часова пре подне, забрањено је власницима аутомобила, па и онима који тамо станују, да паркирају своја кола у улицама око главних хала Централне пијације у Паризу. У то време тамо ври од 2.000 теретних кола која доносе храну за 10 милиона париских по-

трошача. Просечно камиони за то време пренесу 3.629 тона поврћа; 957 тона воћа; 377 тона меса; 476 тона бутера; јаја и сира, као и око 196 тона живине. Преко целе ноћи носачи и момци из трговине су у покрету. А дању, па и до касно уноћ те улице су закрчене потрошачима.

ВЕЛИКИ РИЂА

ДЕЧАК ЈЕ ЧУО УЗ НЕМИРЕНО ЛАЗАЊЕ ПОД И РЕЖАЊЕ ВЕЛИКЕ, ОПАСНЕ МАЧКЕ...

РИЂА... У НЕВОЉИ ЈЕ!

СВБАЈ СВОЈУ ПОРОДИЦУ, МОЛИ! БРЗО КУ СЕ ВРАТИТИ!

РИЂО! ЕВО МЕ, ДОЛАЗИМ!

РЕНЕ ЈЕ СТИГАО БАШ У ТРЕНУТКУ КАД ЈЕ ПУМА БИЛА СПРЕМНА ЗА СКОК...

РИЂО! СВБАЈ СЕ!

ПУМА ЈЕ ПАЛА ИЗМЕЂУ ХЕГИНА И РИЂЕ... И НИЈЕ СЕ ВИШЕ ПОМАКЛА

ПОСЛЕ НЕКОЛИКО МИНУТА...

ТАКО, ГОСПОДИНЕ! СЛОБОДНИ СТЕ!

БИО СИ СПРЕМАН ДА ИЗГУБИШ ЖИВОТ ЗБОГ МЕНЕ, РИЂО... ИАКО САМ ЗА ХТЕО ДА ТЕ ПРОДАМ!

КАСНИЈЕ... ТОГ ИСТОГ ДАНА...

ДА ЛИ БИ МЕ ГОСПОДИН ОПЕТ ПРИМИО У СЛУЖБУ... МОЖДА?

НЕ БИХ...

ДА ЛИ БИХ ЖЕЛЕО ДА ЖИВИШ СА МНОМ... И ДА ИДЕШ У ШКОЛУ!

ОХ! ТО БИХ ВОЛЕО ВИШЕ НЕГО ИШТА НА СВЕТУ!

У РЕДУ! РИЂО, КРЕНИМО КУКИ!

КРАЈ

И пан Вацлав Рипка као и милиони других људи испратио је Нову годину као пребијен. Умор му је зашао у сваки део тела, осим у три: десну руку, језик и плућа. Руком је покушавао да дохвати чашу, језик му је дромбуљао неку мелодију, а плућа су радила пуном паром јер је у целом стану одјекивао један за другим његов дубоки уздах као да га је нешто страшно снашло.

— Блаженка... каааа... добро је било... јој! Нек' иде све доврага... доста... да легнем... — говорио је жени која је успела да сачува тек толико снаге да би распремала постеље за Вацлава и себе и утонула у дубок сан.

Блаженка је била крепка и румена жена, али јој се у очима видело повелико учешће неколико кригли пива. Брзо је наместила постељу за Вацлава у коју се он просто стропоштао као да је пао са трећег спрата и једва промислио:

— Блаженка, „мртав“ ћу бити до сутра за све...

И заиста чим је то изустрио, он је и „умро“. Значас је одјекнуло хркање да се све тресло. Под Блаженком су ноге дрхтале као да је само у њих ушла грозница. Брзо је и она легла, па је цео стан пана Вацлава Рипке утонуо у дубок мир. То је био сан који не би пореметила ни тешка артиљерија. Али, само споља, јер унутра, у самом пану Вацлаву Рипки нешто се збивало: стајало се врло, мршито и нешто мрмља, иако се није будио.

Пролазио је сат за сатом до глувог доба, а ни једно од њих није ока отворило. У два после поноћи наједном Блаженка скочи као да је грмом ударно у њену постељу. Није могла доћи к себи гледајући пана Рипку у лицама, онако трбушастог, како се седи на кревету, маше рукама и виче:

— Срећна Нова... срећна Нова...

— Вацлаве, шта је с тобом?

— Срећна Нова... срећна Нова... Сан Блаженка...

Сан... Био сам на дочеку Нове године са канцеларијским намештајем. Дивно је било...

Занимљиво!... Знам, да га др венарија може бити занимљивија од људи само кад проговори. А, ето, каже се за неког мутавка да је као дрво...

Врага, сад сам у сну видео како су то разговорна бића и шта све знају — говорио је Вацлав, а она га је у чуду посматрала, страхујући да није шенуо.

ПОНОЋНИ СУСРЕТ

Шалџива, а можда и веома, веома озбиљна прича о једном новогодишњем сну

— И говоре као живи, износ своја мишљења... критикују...

— Ко, Вацлаве? — упита бојажљиво Блаженка.

— Па ко други него столице, телефон, писаћа машина, столови, оловке, картија, и све што се тамо налази.

— Вацлаве, шта говориш?

— Лепо, Блаженка, ја сам да тачно у минут будем у својој канцеларији и да честитам Нову годину. Наједном чух кроз врата неки говор и шуштање. Ућем унутра и наједном се угаси светлост, па се одмах упали, и зачуше се гласови:

— Пана Рипка, срећна Нова година...

— Побогу зашто сањаш да идеш у поноћ у канцеларију... јој... нигде живе душе... шта ћеш тамо? Уопште, шта је с тобом?...

— Па, ништа, па тако, тек онако... Знам кренуо сам, разумеш у сну, у канцеларију да у тишини угасим светло и запалим, и зажелим сретан и миран рад у новој години и вратим се на кровне. Тако ми слим, кад тамо — намештај оживео. Знам, Блаженка, ни-

сам осетио страх... Весело сам и просто ми је све смешно... Зар теби не би било смешно да видиш како се телефон дигао са стола а његов гајтан виси... има очи и каже:

— Срећна Нова година, пана Рипка!

— Срећна и теби, пана телефону, кажем ја њему.

— И пожели, пана Рипка, са мном заједно, да и ја и ти и пан гајтан не преносимо више приватне бриге и невоље.

— Срећно, желим — узвикнем ја, а телефон поче да набраја своје жеље: да се преко њега не говори о новим хаљинама, о рекла-казала, о добром ручку, о дрхтању кад се чује мио глас. Он то све набраја, а ја сваку жељу ви

чем: срећно, срећно!... Тако редом почеше да говоре и други делови намештаја. Знам, Блаженка, столице су биле скромне. Тужиле су се да су често хладне, јер се на њима седи само по четири до пет часова, а не осам како је написано, столови су пожелели да не виде сендвиче него акта, а акта да их други не загледају, фотеље да не чују о-

говарања, торбе за пијаву су пожелеле да не висе у хладовини између два прозора и свашта.

— Вацлаве, побогу, умиј се! — узвикну већ трезна Блаженка.

— Блаженка, све је то сан, као што су и људске жеље често сан... Добро је... Умићу се, а чудан је ово сан био... Ха-ха-ха... — тресе се од смеха пан Рипка, а шарена лицама поиграва, затеже се, олабави и шта већ не ради на телу пана Рипке, кроз које су протекла два вагона пива колико их је попио у животу.

Кад се смирио још је осмех лебдео на његовом облом лицу. Блаженка га је тужно и забринутно гледала.

— Знам, Блаженка, нисам ни сањао како су ти становници канцеларије фини панови. Па у њима има мање дрвета него у оном свету са којим смо ми дочекали Нову годину; и смеха, а смех је оно што највише волим. Ето, у канцеларији проведем сваке године 365 дана и више бих нашао у пустињи воде, него тамо смеха. Живео смех...

АНЕГДОТЕ

Расејана научница

Када је Марија Кири била заузета научним радом ништа није могло да је отргне од посла. Једног дана, када је била усред једног експеримента, улетела је у лабораторију једна асистенткиња: — Мадам, мадам, — повикала је. — Овог тренутка прогутала сам једну прибадачу. Шта да радим? — Де, де, не узбуђујте се. — промрмљала је научница не скидајући ока с микроскопа. — Дају вам ја другу.

Задовољни Шо

Једном приликом запитали су Бернарда Шоа како је задовољан својим немачким преводиоцем Зигфридом Требицем.

— Одлично! — спремно одговори Шо. — Ја, на име, не знам немачки, а он не зна енглески!

Очигледан доказ

Алберт Ајнштајн држао је једном предавање о својој теорији релативитета. Када је завршио, устао је један од оних који сумњају у све што је ново и театаралним гласом повикао:

— Мој здрав разум одбија све оно што не може да види!

Ајнштајн му је сасвим мирно одговорио: — То је прилично убедљив и разуман принцип. Зато ставите овде на сто тај ваш здрав разум па ћу поверовати да га имате.

Хонорар и шести спрат

На почетку своје књижевне каријере Балзак је однео рукопис једног свог романа неком издавачу. Издавач је прочитао рукопис и био њиме толико одушевљен да је одлучио да га откупи од младог књижевника за три хиљаде франака. Али, када се распитао за Балзакову адресу и дознао да овај живи у једном сиромашном кварту на периферији, одлучио је да ће и две хиљаде франака бити сасвим довољно. Дошавши до куће у којој је Балзак живео и дознавши да се његов стан налази на шестом спрату, издавач је још једном променио одлуку. „Он ће са одушевљењем прихватити и хиљаду франака“ — размишљао је издавач пењући се уз ступење.

Али, када је отворно врата и угледао бедно намештену собу и у њој Балзака који је кашљао од назеба, он рече:

— Господине Балзак, нудим вам за ваш роман три стотине франака.

Болесни Балзак прихватио је понуду.

Не може да живи без њих

Том, верни слуга Валтера Скота, шкотског писца рођеног у Единбургу (1771 — 1832), рекао је једног дана свом господару:

— Ах, господине, како су лепо ваши романи! Ја више не бих могао да живим без њих. Кад дођем увече уморан у моју собу, довољно ми је да отворим једну од ваших књига и да се одмах успavam.

Енглеска етикеција и учтивост

Познати енглески глумач Лоренс Оливије седео је једном приликом као гледалац у позоришту. Пред сам почетак представе у његову ложу уђе један човек у јахатем оделу и чизмама. Кад га виде, чувени глумач се диже, поклони му се и захвали.

— На чему ми захваљујете? — упита га овај изненађено.

— Захвалан сам вам што нисте довели и свог коња.

Међу старим прашњавим књигама нашао се и заједнички каталог робних кућа и радњи из 1905. године. Из које европске земље — није битно јер су навике и потребе у свим земљама биле ако не исте, онда бар сличне. Чега ту све нема: предмета који нам данас изгледају смешни, ствари које бисмо и ми могли да назовемо новитетима, а и таквих које нам данас недостају.

Једна фабрика најласкавијим речима хвали своје „препариране воштане палме“ које су, судећи по свему, биле омиљени, малтене неопходан, украс у градским кућама. Јастуци за диване са „сликама у свили“ такође су били обавезан украс у кућама и рекламни каталог нуди их у разним величинама, облицима и бојама. „Собни водоскоци“ били су послед-

OSVEŽAVA I ČISTI NOS

Стари каталог

њи „крик моде“ из 1905. године. Данас, колико нам је познато, више нема чешљева који „истовремено чешљају и фарбају косу“, али почетком овог века проседи људи веровали су да ће употребљавајући их повратити себи изглед младости.

Бријање је увек представљало непријатан почетак дана. Да тај почетак не би био и „опасан“, робне куће нудиле су 1905. године „сигурносне бријаче“. Истовремено, домаћинама каталог описује предности „секирице за цепкање потпале“ и течно сребро за посребривање посуда и делова намештаја.

Ако сте мислили да су разни препарати за освежење и пречишћавање ваздуха у затвореним просторијама или туш-купатила која се могу склопити и расклопити проналазак нашег времена — преварили сте се. И тога је било „лета господњег 1905.“ Уз њих ћете наћи и апарат за туширање и испирање носа који се у каталогу описује речима: „освежава и чисти“.

Сунчани часовници најлепши су украс у вашим собама — пише у каталогу крупним словима. Али, соба не треба да буде само лепа већ и удобна и зато купите „заштитне зидове за постеље који ће вас чувати од мува“. Позивајући се на љубав родитеља каталог нуди децанима коња за љубање „са правом коњском длаком“.

Данас се сигурно ни у једном каталогу робних кућа не може наћи предмет који је 1905. године толико бучно рекламиран: апарат за жвакање „деци и безумни особама“.

Са водом за пиће изгледа да се кубурило још почетком нашег века јер како би иначе једна европска фирма правила добре послове продајући „пречишћивач за пијаћу воду“.

Из наших трговина одавно су већ иш-

чезли „причвршћивачи за шешире“ — гумене траке или кожни кајишчићи који су се једним крајем обавијали око мушких шешира док им се други крај могао заклопчати на дугме мантила или зимског капута.

Нисмо сасвим сигурни шта је „пнеуматични уметничко-свирајући клавир“ (можда нека мешавина клавира, оргуља и хармонијума) али за њега се у старом каталогу могу наћи само похвале.

Љубитељима добре чашице каталог нуди „патроне за спремање ликера“ и вино без алкохола „које има укус правог“.

Понос мушкараца с почетка овог века била је брада и многе фирме бринуле су се да браде буду што гушће и лепше. Препарата за негу браде има толико да се не могу ни набројати. Један од њих, који се препоручује као изврсно средство за брзо рашћење браде, носи импресиивно име „Мушко достојанство“. Конкурентска фирма хвали у истом каталогу своје средство за још брже, муњевито, рашћење браде и залисака „Муњолин“.

У првој десетини нашег века Европу као да је преплавио, да се тако изразимо, прави „здравствени талас“. Јер каталог је препун огласа који рекламирају „вентилирајуће рубље“, одело за реуматичаре“, „рубље које гарантује здравље“, „по здравље повољне хозентрегере“, „емајлирано посуђе које штити здравље“, „по здравље безопасне цигарете и луле“.

Фирме су се „бринуле“ и за слободно време својих муштерија. Године 1905. најчешћи „хоби“ одраслих мушкараца било је „мајсторисање с дрветом“ — нарочито дрворез и дуборез — и зато је и наш стари каталог препун разног алата: тестера и тестерица, чекиња, завртања, бушилица, „свих врсти ексерчиња“. Купите рекламни алат па ћете „изабраницу срца

свога моћи обрадовати кутијом из дубореза у којој ће чувати писма ваша...“

Да овим завршимо листане старог каталога. Можда сте у њему, чак и ви нашли нешто што бисте радо купили. Где, у којој радњи... то вам не бисмо могли рећи.

ЗА РАШЋЕЊЕ БРАДЕ И ПРОТИВ ХЛАДНИХ НОГУ

ИШЧЕЗЛИ С В Е Т

САУРИЕРИ СУ ИМАЛИ ВРАТ МОРСКЕ ЗМИЈЕ, НЕСРАЗМЕРНО МАЛУ ГЛАВУ И ОГРОМНО МЕСНАТО ТЕЛО КОЈЕ СЕ ЗАВРШАВАЛО ЈАКИМ РЕПОМ. НЕСТАНАК САУРИЕРА ЈЕ ЈОШ ЗАГОНЕТКА ЗА НАУЧНИКЕ, АЛИ СУ ТА ЧУДОВИШТА ЖИВЕЛА У ВРЕМЕ ПЕРИОДА ЈУРЕ И КРЕДЕ, ДАКЛЕ ТАЧНО ПРЕ 100 МИЛИОНА ГОДИНА!

ОВАКО ЈЕ ВЕРОВАТНО ИЗГЛЕДАЛА ФЛОРА У ПРАСТАРО ДОВА — ОВА ДРЕВЕТА СУ У СТВАРИ ОГРОМНЕ ВЛАТИ ТРАВЕ, КОЈА ЈЕ КАО И ЖИВОТИЊЕ ОНОГ ДОВА ЗА НАШЕ ДАНАШЊЕ ПОЛЈОВЕ ДОСТИЗАЛА ОГРОМНЕ РАЗМЕРЕ. ПАЛМЕ И ЛИСНАТО ДРЕВЕЊЕ СЕ ТЕК МНОГО КАСНИЈЕ ПОЈАВИЛО И ПОТИСНУЛО РАСТИЊЕ ПРАСТАРОГ ВРЕМЕНА.

Новосћи у неколико реди

Ево неколико новитета из западнонемачких продавница дечјих играчака:

Воз чји су вагони у ствари „музичке кутије“. Локомотива при кретању избацује „облаке“ белог дима — једну „перјаницу“ у облику дима која „избија“ из димњака — док вагони наизменице, за време док воз јури шинама, свирају различите мелодије.

Птица од разнобојног перја како стоји на грани. Ножица ове птице повезана је једном жицом која се спушта низ грану. Довољно је да дете притисне дугме на крају жице, па да птица заврнуће као славуј.

Кутија са картама од којих деца могу да граде куле и замкове на један веома оригиналан и упрошћен начин. Подигнуте грађевине се не руше као куле од карата, већ

их малишани морају сами „демолирати“. У кутији је упутство за грађење, а карте су веома сликовите и подешене тако да дете може од њих да подигне око педесетак најразличитијих „грађевина“.

ЧУДАН КЛУБ

Јединствен клуб — „Клуб мајки филмских старова“ постоји у Холивуду. Мајке многих холивудских звезда и звезде, састале су се и основале свој клуб са седиштем у скупом хотелу Беверли. Да би нека жена постала члан овог клуба треба да има си-

на или кћер који су играли у најмање три филма, али не као статисти већ као глумци. Чланице клуба носе и специјалну значку на којој испод амблема пише: „Мајка тога и тога филмског глумца или глумице.“

ТЕШКО ЈЕ БИЛО ЛОВИТИ ОВАКО ОГРОМНЕ И СНАЖНЕ ЖИВОТИЊЕ. ПРАЉУДИ СУ ЗАТО КОПАЛИ ДУВОКЕ ЈАМЕ У ОБЛИКУ ЛЕВКА, КАО ЗАМКЕ У КОЈЕ СУ УПАДАЛЕ ЗВЕРИ. ОСТАВЉАЛИ СУ ИХ ДУГО УНУТРА ДА ИСПАВЕ ОД ГЛАДИ, А ОНДА СУ СВОЈУ ПОВИНУ ЛАКО ДОКРАЧИВАЛИ. МНОГО ЈЕ ТЕЖЕ БИЛО ЛОВИТИ НА ОТВОРЕНОМ ПРОСТОРУ И ПРИМИТИВНИМ ОРУЖЈЕМ.

ТИТАНОСАУРУС ЈЕ ЈЕДАН ОД НАЈСТАРИЈИХ „СЕВЕРНО-АМЕРИКАНАЦА“. ТЕЛО МУ ЈЕ БИЛО ВЕЛИКО И ПУНО МАСТИ, А РОГОВИ СУ МУ ДОСЕЗАЛИ ГОТОВО ДО ВРХА НОСА И СЛУЖИЛИ МУ КАО ОПАСНО ОРУЖЈЕ

ПЕРИОД ЈУРЕ И КРЕДЕ БИО ЈЕ И ЦВЕТНО ДОВА САУРИЕРА У ОБЛИКУ ЗМАЈЕВА. ГУСТЕ ПУМЕ САГО-ПАЛМИ ПРУЖАЛЕ СУ СЕ У ТО ДОВА ЧАК ДО ГРЕНЛАНДА. НА СЛИЦИ ЈЕ НАОСАУРУС СА ОГРОМНИМ ПЕРАЈАСТИМ ИЗРАШТАЈЕМ НА ЛЕЉИМА

СТОВАРИШТЕ РОБЕ

Главни град Авганистана основан је пре две хиљаде година у једној плодној оази, на висини од око 1.800 м. Има преко 330 хиљада становника, највише Авганистанца и Таџикистанца, неколико индустријских предузећа, универзитет, позориште, радио-станицу и друго. Планина Асман и Шер-Дарваза штите град од хладних северних и сувих југозападних ветрова зато он има умерену климу — сразмерно благе зиме и пријатно лето. Био је од оснивања важан трговачко-саобраћајни центар Авганистана и једно од најважнијих места на путу из Индије у земље централне и југозападне Азије. Тим путем се слала разноврсна роба чије се стовариште налазило у граду. По њему је он и назван — Кабул на персијском значи „Стовариште робе“.

ЧОВЕКОВ ВРХ

На острву Цејлону постоји планина која се зове Адамов пик. Муслимани је сматрају, по предању, као свету планину јер се на њој, наводно, налазе трагови Адама, који је тамо стајао 1000 година и оплакивао своје изгнанство из раја. Будисти тврде да су то трагови Будиних ногу. Тајног митског порекла је и назив Адамов мост — низ малих острва и пливача између полуострва Декана и Цејлона, која су, по митологији, трагови Адама. Адам — на јеврејском — човек, био је по библијском предању први човек, којег је бог створио од глине.

ЦАРСТВО ПОДЗЕМНОГ БОГА

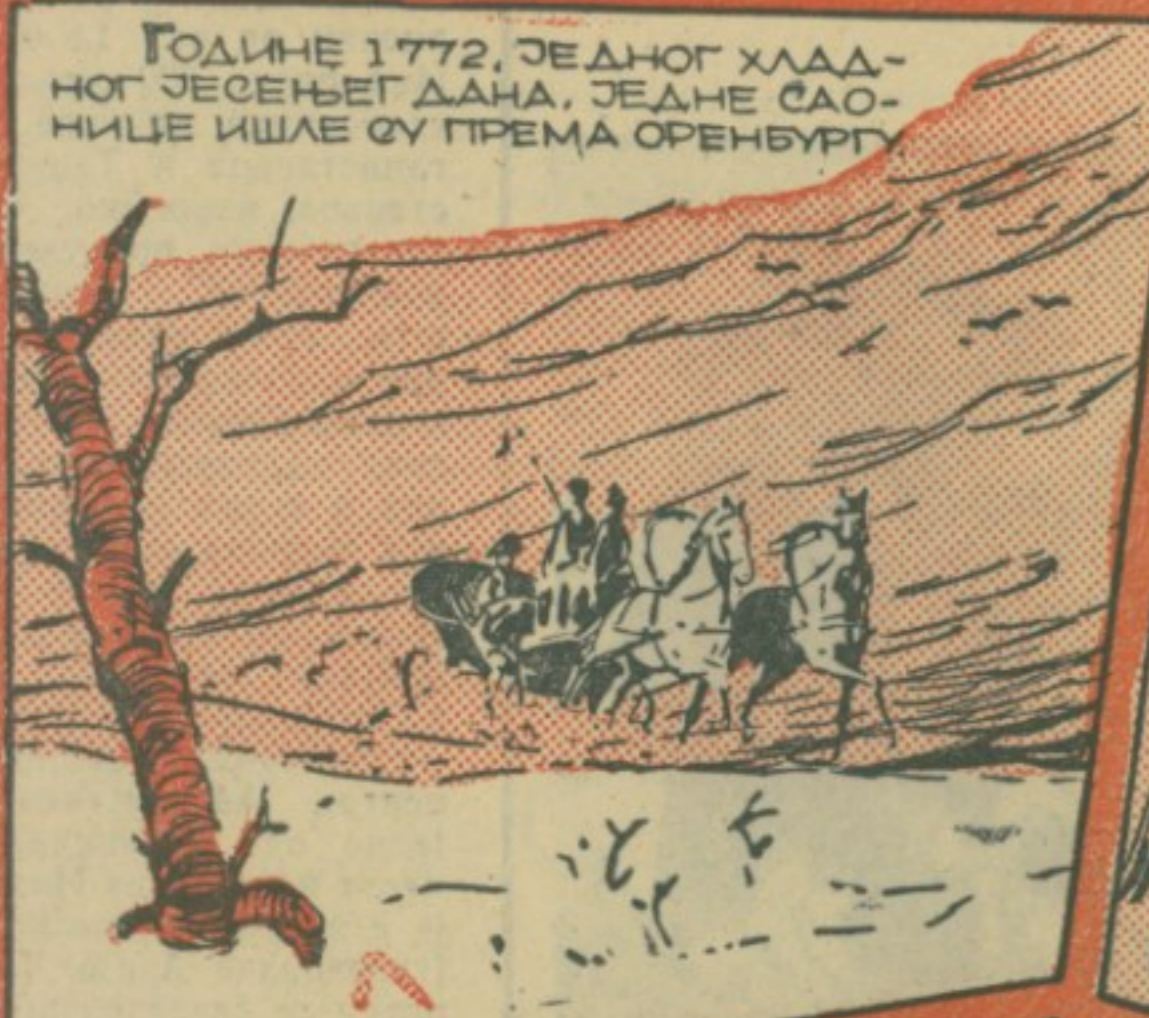
На југоисточној обали Декана лежи један од највећих градова Индије — Мадрас (два милиона становника) и административни центар истоимене државе. Клима је жарка: средња јануарска температура износи +24°, а јунска +32°. Годишње падне више од 1.200 мм кише. Чести су тропски циклони, који доносе велику штету. Град се развио на месту рибарског сеоцета Мадраспатам, где су Енглези 1639—40. године саградиле тврђаву. Сада је Мадрас највећи индустријски и културни центар (има 25 факултета!) јужне Индије. Назив града потиче од санскритске речи Мандараш — „Царство Манда“, бога подземног царства индијске митологије.

ЗАПАДНА РЕКА

Везер је једна од највећих река у Западној Немачкој. Настаје спајањем реке Вере и Фулде. Од места њиховог спајања до ушћа у Северно море Везер је дугачак 432 км. Одвођава површину од 46 хиљада км². Сваке секунде даје Северном мору просечно 300 кубних метара воде (више него Велика Морава Дунаву!). Изазива пролећне поплаве. На њему је подигнуто неколико малих хидроелектричних централа. Плован је на целој дужини. Назив му потиче од ранијег немачког Wisu gaha — „Западна река“.

КАЦЕШАНОВА КЋИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

ГОДИНЕ 1772, ЈЕДНОГ ХЛАДНОГ ЈЕСЕЊЕГ ДАНА, ЈЕДНЕ САОНИЦЕ ИШЛЕ СУ ПРЕМА ОРЕНБУРГУ

ГОСПОДИНЕ, КАКО БИ БИЛО ДА ЗАПОВЕДИШ ДА СЕ ВРАТИМО? У ОВОЈ ДОБА ГОДИНЕ НЕПОГОДА ОЧАС МОЖЕ ДА НАИЂЕ... ВИДИШ ОНАЈ ОБЛАЧАК?

ДА, ГОСПОДАРУ, БИЛО БИ БОЉЕ ДА СЕ ВРАТИМО...

БЛИЖИЛО СЕ ВЕЧЕ

НЕ, ВЕЌ СМО У ЗАКАШЊЕЊУ! УМЕСТО ШТО ПРИЧАШ, БИЛО БИ БОЉЕ ДА ПОТЕРАШ КОЊЕ! ВЕТАР ЈЕ ЈОШ СЛАБ... МОЖДА КЕМО МОКИ ДА СТИГНЕМО ДО ПРВЕ СТАНИЦЕ!

ДОБРО, ГОСПОДАРУ!

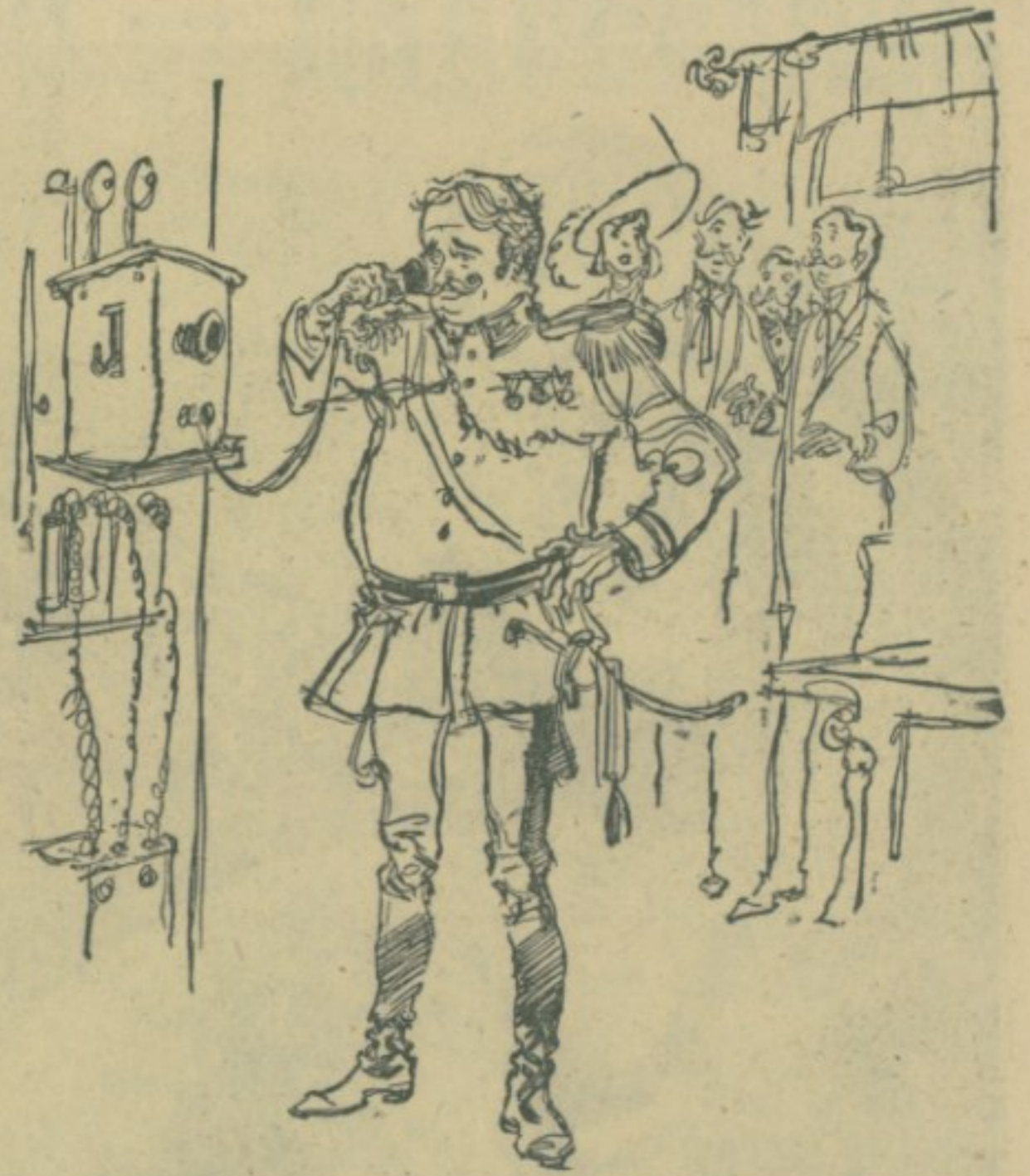
АЛИ, УКОРО ВЕТАР ПОЧЕ ДА ОПУШТА И НАСТА МЕЊАВА

САОНИЦЕ СУ УБРЗО СТАЛЕ

ШТО НЕ ТЕРАШ ДАЉЕ?

КАКО ДА ТЕРАМ? НЕ ЗНАМ ГДЕ СМО ЗАЛУТАЛИ... НЕ ВИДИМ ПУТ!

ПРВИ ТЕЛЕФОН У БЕОГРАДУ

Први апарати, сасвим примитивни, који су могли да преносе човечји глас конструисани су још у првој половини прошлог века, али се тек 1861. година сматра као почетак увођења у живот савршенијег телефонског апарата, који је конструисао немачки физичар Бајс, а 1876. усавршио га Грахам Бел у Бостону у САД.

У то време Париз је први у Европи имао телефонску службу, а у Немачкој је локални саобраћај заведен 1875. године. Десет година касније обављен је први разговор на већој раздаљини — између Париза и Брисла.

Релативно брзо појављује се и код нас интересовање за телефон. Кад је већ у многим државама Европе функционисао телефонски саобраћај у Београду се 1882. покушало са увођењем ове новине. Да би се практично показало како то изгледа, постављен је један апарат у кабинету министра војног, пуковника Тихомиља Николића, у згради где је сада ресторан „Три листа дувана“ на углу Булевар револуције и улице Кнеза Милоша. Други телефон је био монтиран у Горњем граду, у згради где се налазио штаб команданта гарде.

Са ондашњом, још неусавршеном техником, помоћу електричних батерија, апарати су издржали пробу на опште дивље присутних, јер се разговор обавио на приличној раздаљини, а изгледало је да се други говорник налази у суседној соби.

При свем том, тада још није дошло до поруџбине апарата ни за војне потребе, а до увођења цивилних требало је чекати још готово две деценије.

За време бугарског рата (1885) нисмо имали телефона, али је била организована телеграфска служба. Још мање у доба тимочке буне (1883) мада је омањом забележено код Ј. Продановића (Историја политичких партија у Србији, стр. 499) да је у Алексинцу од побуњеничког одбора принуђен телеграфиста Прендић да зове „на телефон“ краља Милана. Он је дошао и одговорио — наравно преко телеграфа да са бунтовницима неће да преговара.

Димитрије Ц. Борђевић, познат као Мита Цврца, био је телеграфист у Министарству унутрашњих дела (1883) у старој згради где је сада Извршно веће Србије, у непосредној близини порушеног старог двора. Борђевић је у својим успоменама забележио да је краљ Милан често за време буне (октобра те године) ноћу долазио у телеграф, давао на ређења и тражио одговоре од команданта трупа, а доцније од преког суда у Зајечару. Све је то — без телефона — вршено преко телеграфа, а краљ Милан је чекао да му се истим путем одмах одговори.

Тек крајем деветнаестог века почело је Министарство грађевина, под којим је било

поштанско-телеграфско одељење, да се више интересује за увођење телефонске службе, најпрв: у Београду па затим и у другим местима.

Први апарати у дрвеним кутијама стајали су окачени о зид. Веза се добијала преко централе од телефонисткиње. У првом реду успостављена је локална веза са министарством војним, министарством унутрашњих дела и другим важнијим државним установима. Први цивилни претплатник био је Љубомир Бојовић, власник штампарије и уредник „Вечерњих новости“. Његов телефон носио је број 1. Тада усталом није било ни потребно знати број телефона, јер се претплатник тражио по имену, и пошто их је било мало телефонисткиња их је све знала напамет.

За десетак година (до балканског рата 1912) телефонске везе су се постепено развијале. Сваке године се број претплатника повећавао отприлике за једну стотину, тако да није било више од хиљаду претплатника у Београду. Вероватно да ни централа није била технички организована за већи број телефона.

Враћа

Први катаракт (брзак) на Нилу лежи на југу Египта. Ту се развио древни град Асуан — сада значајно место текстилне, кожарске и хемијске индустрије. У граду се налази филијала Каирског музеја древности, ботаничка башта и неколико школа. Око 5 км јужно од града саграђена је 1898—1902. године брана на Нилу која је дограђивана 1908. и 1929—32. године. Дугачка је 1950 м а висока 54 м. Знатно већа је нова висока брана (арапски Саад-ал-Аали) која се гради у близини старе. Висока 111 м а дугачка 5 км она ће зауставити воде Нила и образовати језеро од 3.000 км² површине, са запремином од 130 милијарди кубних метара воде. Наводњавање 800 хиљада хектара и део пустиње претворити у „другу долину Нила“. Тада ће Асуан, чије име на арапском значи „Врата“ (према Нубијској пустињи на југу од града), постати још већи индустријски центар Египта.

БЕРЛИНГСКЕ ТИДЕНДЕ

ТАМНОПЛАВО МОРЕ

Једно од најмањих мора на свету је Азовско. По површини — 38.000 км² — је 2,3 пута мање од територије НР Србије. Врло је плитко — највећа дубина је 14,5 м, па зато у њему има свега 5 пута више воде него у Охридском језеру, које је 1090 пута мање по површини. Обале су му ниске и слабо разуђене. Температура његове воде лети достиже до 30°, док је зими нешто испод нуле. У једној то ни његове иначе мртве воде има 11 до 13 кг соли. Богато је рибом, има 79 врста, од којих су 13 слатководне. Назив мора потиче од арапских речи „ар-ел-Азов — „Тамноплаво море“.

Ернест Хајнрих Берлинг, штампар у Копенхагену, добио је 1749. године дозволу да покрене лист који се по њему назвао „Берлингове новине“. Шест генерација ове породице одржало је овај познати дневник који је сад најстарији у свету.

У сачуваним примерцима овог листа од 1749. године па даље помињу се многи историјски догађаји: погубљење Марије Антоанете, смрт Џорџа Вашингтона, председника САД у 67. години, од запаљења грла после 23 сата од како се разболео“ итд.

По времену постанка било је и старијих новина, али се ни једне нису одржале до данас, као Тиденде. Друга исто тако ретка појединост у данашње време је и то што лист никако није мењао власнике. Одржао се преко двеста година под управом исте породице. Шест генерација старог Берлинга измењале су се у власништву листа и штампаре. Данас је главни акционар др Вицент Незел, чукунчукунчук Ернеста Берлинга.

ИЗНЕНАЂЕЊА АНТАРКТИКА

СТАНИЦА НА АНТАРКТИКУ

Поред рекорда у ниским температурама Антарктик држи рекорд и у јачини ветрова

Према споразуму постигнутом крајем Геофизичке године, 1959, у Вашингтону је одлучено, да шести континент Антарктик, постане међународна територија без државних граница која ће искључиво бити намењена научним истраживањима. Геофизичари, геолози, метеоролози, природњаци и други стручњаци добили су идеалну природну лабораторију на 11 и по милиона квадратних километара. Данас се већ на територији Антарктика налази 45 међународних експерименталних база од којих су осам америчке, шест совјетске, десет британске, шест аргентинске, пет чилеанске, три аустралијске, једна француска итд.

Резултати истраживања научника у овим базама нису остали. Док се пре пет година о Антарктику и његовим географским особеностима готово ништа није знало данас постоје прецизне географске карте овог континента вечитог леда. До пре неколико го-

дина још Верхојанск у Сибиру са својих 70 степени испод нуле сматран је најхладнијим крајем на свету а данас се зна да је овај рекорд на Антарктику потучен. Американци из базе Амундсен-Скот на сјетом Јужном полу су на висини од 2.800 метара забележили температуру од минус 72 и 74,5 степена а Руси који су поставили своје базе у срцу леденог платоа, забележили су 25. августа 1958. године температуру од минус 87,4 степена док је 24. августа 1960. постављен светски рекорд од —88,3 степена. Све ове најниже температуре забележене су крајем августа, непосредно по завршетку дуге поларне ноћи ка да сунце почне стидљиво да се помаља.

Совјетска антарктичка станица Восток држи рекорд најниже средње годишње температуре од 55 степени испод нуле. У њој никада није забележена температура изнад нуле, мраз је никада не напушта а највиша температура била је 22,7 испод нуле. Совјетски метеоролози који су вршили истраживања у околини станице Восток утврдили су да је најхладнији крај Антарктика на југозападу од ње. У тој области ледени слој је дебљи од 4.000 метара а температура често достиже 90 степени испод нуле.

Нос и образи ако би били изложени непосредно додиру ваздуха на тој температури, смрзли би се за свега осам до 12 секунди. Два Аустралијанца су постигли рекорд у погледу најниже темпе-

ратуре по којој су људи смели да напусте своја склоништа: заштићени маскама они су на 72 степена испод нуле издржали сат и по напољу али су све време морали да покрећу руке и ноге да им се не би смрзле. После тако интензивне „гимнастике“ вратили су се преморени у кућу и заспали као заклани.

Погрешно би било мислити да свуда на Антарктику владају неподношљиве хладноће. У француској бази Димон Дурвил није никада забележена температура од 33,4 степена испод нуле, а у летње дане је чак угодна сунчање у купаћим гаћицама. Ова база као и други антарктички крајеви са умереним температурама подносе најјаче ветрове на свету који су готово исто тако страшни непријатељ као и хладноћа. Настали услед расклаивања топлих ваздушних струја из висина они у додир са леденим тлом нарочито интензивно дучају у августу и септембру. Снежна прашина коју носе ствара пред очима непрозиран застор док на висини од 200 до 300 метара изнад тла влада потпуни мир а топли сунчани зраци блистају у атмосфери без облачка. У априлу је регистрована брзина ветра од 200 километара на сат, у мају од 190, у јуну 250, у јулу 129, августу 176, септембру 202 и у октобру 194.

На Антарктику пада врло мало атмосферског талога и у том погледу са њим се могу мерити пустињски крајеви и бескрајна пешчана простран-

ства. Средња годишња количина атмосферског талога на Јужном полу износи само 7 сантиметара а још мања на неким местима у унутрашњости Антарктика.

Просечна дебелина леда на Антарктику износи између 2.000 и 2.500 метара. У средњем платоу, на површини већој од Француске, дебелина леда износи преко 3.000 а на неким местима прелази чак и 4.000 метара.

Сондирања извршена у току последњих година показала су да у географском смислу не постоји један антарктички континент већ два велика острва заплускивана Росовим и Белингхсаузеновим морем. Под притиском огромних количина леда тло Антарктика се на неким местима налази 2.000 метара испод нивоа мора.

Према најновијим прорачунима на 11,5 милиона квадратних километара нагомилано је око 23 милиона кубних километара леда док неки стручњаци процењују и до 29 милиона кубних километара. То значи да се на Антарктику налази 90 одсто свих количина леда и снега на земљи. Када би се тај лед отопио ниво свих светских океана порастао би за 60 метара. Постепено отапање доприноси да се просечно годишње повећа ни во мора за 1,2 милиметра.

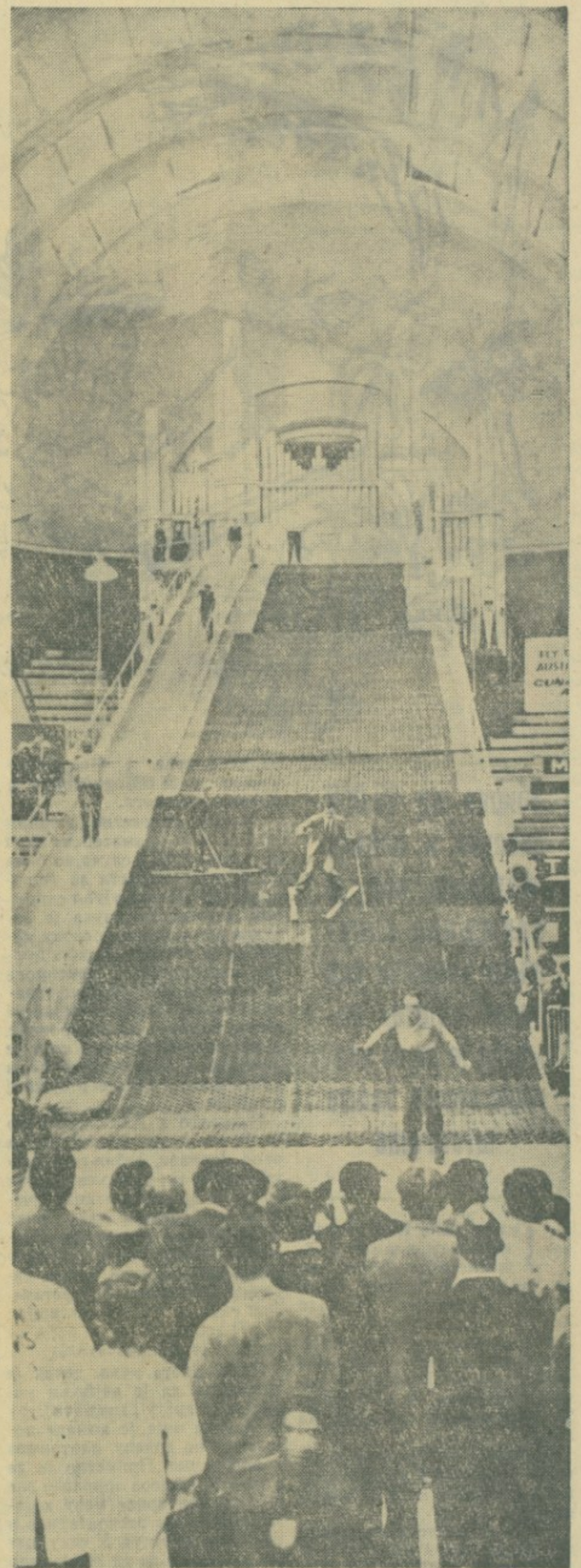
Антарктик није одувек био ледено подручје: имао је бурну климатску прошлост, доживео је више ледених доба али је пролазио и кроз периоде тропске климе. Поред извесних четинара и бреза из прве половине терцијера у антарктичким геолошким слојевима нађени су остаци 61 врсте биљака из топлих крајева. Са краја перма потичу огромне наслагае угља које сведоче о влажној, топлој и мочварној клими. Нађени су фосилни пањевци дугачки 7 метара.

Испод тропских антарктичких слојева пронађени су још старији слојеви из претходног леденог доба које је било пре око 300 милиона година. То значи, да се на Антарктику наизменично смењују топли, умерени и ледени периоди.

Можда ће успети

Једна швајцарска фабрика радио-апарата израдила је минијатурни „транзистор“ преко кога се са одређеног места може да сугерише фудбалерима на терену шта да раде.

Сићушни апарат-пријемник стави се у уво сваком играчу пред излазак на игралиште, тако да им се свима одједном, или сваком понаособ, преко њих дају инструкције како да играју и уопште како да се крећу по терену за време утакмице.

СМУЧАЊЕ У САЛИ

Познато је да су Енглези добро да се добија утисак велики љубитељи зимских правих. Почетници ту могу да савладају основне покрете смучања и клизања.

На слици се види вештачка писта начињена у једној сали за концерте.

У СВЕТУ БРОЈЕВА И ФИГУРА

У МАТЕМАТИЦИ НЕМА НЕСПОРАЗУМА

Ако ствар мало упростимо да бисмо истакли битно, можемо рећи следеће: људи се споразумевају речју изговореном или речју написаном. Постоје различите врсте речи, а важну врсту чине именице, речи које именују нешто. Има разлика: предмет и његово име, то је као флаша и етикета залепљена на њој. Добро би било ради јасноће, када би сваки предмет имао своје име, а свако име свој предмет. У математици је тако, а у говорном језику није тако. Хоћете пример? Има их много. Име „фудбал“ је једно, а значај (означава) њ допу и саму игру, чак се и један новински лист тако зове. Једно име а три „предмета“!

Професор Мата, кога треба да замислите као човека смирен и прибрана, једнога се дана умало није умешао у разго-

вор њему непознатих људи, у аутобусу! Група младића разговарала је о новом рекорду у бацању кугле, а препирка се водила око тога да ли постоје границе спорских рекорда. Једни су говорили: рекорди се стално поправљају, дакле граница нема! Други су стајали уз идеју: граница има, јер нико никада неће бацити куглу тешку преко 7 килограма из Новог Сада у Јадранско море.

Професор Мата се уздржао. Но да се умешао, то би била права лекција и лака лекција. Наводимо његове мисли:

„Шта је граница спорског рекорда? Ако је „граница“ име за већ постигнути рекорд онда чарсте границе нема, јер ће рекорд бити поправљен. Ако пак „граница“ значи недостижну даљину која сигурно постоји, онда граница постоји. Сви се слажемо да ће се рекорди увек поправљати али и да постоје недостижне даљине. Само, то су различите ствари, не зовите то једним именом и неће бити спора“.

Ми ћемо изнети један пример у суштини сличан овој врсти неспоразума, у облику задатка.

Задатак. У корпи има тачно 5 целих јабука. Треба поделити јабуке петорици децека тако да сваки добије по једну целу јабуку, а да једна јабука ипак остане у корпи.

Већина каже — немогуће, решење не постоји. Ипак, чујте решење:

Решење задатка. Дајмо четворици децека по једну јабуку а петом — корпу заједно са петом јабуком.

Дакле једна шала у ствари, заснована на растељивости значења речи „поделити“. Поделити није само „извадити из корпе и предати“, како мисле они који кажу да нема решења, већ се може и корпа жртвовати, само да би се задатак решио.

У математици не могу избити спорови и неспоразуми овог типа. Већа предметне је у највећој мери чиста и чарста, отуда се математичари одлично разумеју, макар припадали по месту живљења другом континенту света. Када се каже „троугао“ онда цели разнационални свет математичара разуме и мисли исто. То је обичај врло значајан у смислу сваког реда и споразумевања а још и по себи леп.

Видимо да је за добро разумевање потребно да појмови буду добро дефинисани, тј. да сви који учествују у разговору употребљавају речи које имају исту садржину односно када се каже неко име, да сви мисле на исти „предмет“ (појам). Речено је већ негде да учење математике има сличности са учењем неког страног језика баш услед тога што се и у математици учи шта значе речи. Појмови се дефинишу и то су обично значајни тренуци у математици, они се у многим књигама истакну на нарочит начин. На пример излаже се геометрија и затреба згодна кратка реч за „парче“ праве линије. Стави се и подвуче Дефиниција и каже: „део праве између две различите тачке праве, укључив и те тачке, је дуж“. Ето нове математичке речи „дуж“ са тачно одређеним садржајем.

Тако је и слично створен интернационални математички језик, најсавршенији језик човека. Почетак савлађивања неке гране математике је баш учење и савлађивање почетних појмова тог језика.

(Наставиће се)

ПИСМОНОША НАУЧНИК

врше проналаске сличне врсте. Док је био у гимназији учио је француски. Сада, пос-

туд добио 1929. године награду Алсида д'Обрињиа коју додељује француско ентомолошко друштво". Све до тог тренутка Ромуалдо није знао да је поменут у „Историји примењене ентомологије“ а још мање да је награђен, јер га о томе нико није обавестио. Кад се попео до Института изнад Рија да пита за неког ко уме да снима на микрофилмовима лептирова јаја, професор Травасос је узвикнуо од задовољства, јер је

заиста трагао за њим пуне четири године.

Тек после овог сусрета поштар је примљен за научног сарадника у Институту Освалдо Круз и добио своју лабораторију да би се потпуно посветио науци.

Поштански чиновник из Енкантада дочекао је са великим почастима у оном институту из кога су му пре много година вратили чланак без икаквог објашњења. На све то Ромуалдо д'Алмеида каже: — Боље икад него никад!

КОНКУРЕНТИ ГЛИНИ И ЦЕМЕНТУ

Технолози и хемичари покушавају да у грађевинарству замене глину и опеку лакшим и чвршћим материјалом.

У тражењу новог стручњаци у Сједињеним Државама су искористили папир и од њега добили изврстан грађевински материјал. Папирне „дигле“ као саће направљене од импрегнираног папира јаче су од челика. Незапалјиве и дуготрајне оне су одличан звучни и топлотни изолатор а инсекти не могу да их нагризу као што је случај са дрветом.

Приликом испитивања овог новог грађе-

винског материјала који се још облаже алуминијумским слојем, магнезијумом или другим материјалима, показало се да је он лакши од челика 16 пута ико је исте јачине.

Поред напора на изналажењу нових грађевинских материјала, интензивно се ради и на усавршавању већ постојећих. Испитивања стручњаци су показала да је бетон у који је вештачким путем убачена одређена количина ваздуха, отпорнији од бетона из кога се уклања ваздух — супротно од мишљења које је досад владало.

Збирка од 25.000 дневних и ноћних лептирова коју је брижљиво сакупљао скромни разносач поште, помогла је да се утамане многе биљне штеточине

скромне куће у Енкантаду чувала је 25.000 дневних и ноћних инсеката.

Поштар се осетио срећним што су њега а аматерска научна истраживања случајно била од велике користи за пољопривреду. Захваљујући скромном писмоноши наука је сазнала чињенице на основу којих се са успехом борила против многобројних лептирова — напасти који су уништавали шећерну трску. Збирка је затим помогла да се пронађе и утамани штеточина који је уништавао купус, карфиол и друге сродне биљке у Јужној Америци.

Ромуалдо д'Алмеида почео је да се бави науком веома рано. Јединац, озбиљан и размишљало, тај осамбени дечак волео је друштво птица, зечева и паса. Једног дана почео је да скупља лептиrove. У основној школи већ је класификовао ове инсекте према научним именима и врстама. Још тада је утврдио да, поред 80.000 познатих врста мора да постоји још непознатих.

После доста мука, дечак је установио да је најбољи мамац за ту врсту „дивљачи“ трула банана чије је комаде постављао по дрвећу, плотовима и крововима. Приметио је да измет месождера привлачи специјалне лептиrove међу којима неки имају распон крила и по 15 сантиметара. У току шест њи научио је да на лишћу проналази њихова јаја. Доносио их је кући, спуштао кроз пробушене отворе на кутијама и гајио поједине врсте.

Мали Ромуалдо је донео од луку да постане лекар, али је морао од тога да одустане. Очево здравље се погоршавало и требало је издржавати породицу. Музику је волео и учио је од оца, органисте у скромној парохијској цркви Енкантада па је тако постао помоћни свирач на оргуљама у једној цркви у Рио де Жанеиру, али његова највећа страст остали су мали, шарени и лаки лептирови. Пошто је већ морао да се одрекне медицине, зарекао се да изучавањем инсеката допринесе овој науци.

Продао је своје медицинске књиге и купио 16 томова једне књиге о инсектима. Кад су му оне стигле из Немачке, видео је да је половина текста на латинском. Уз помоћ једног наставника, који му је преводио, научио је да лептиrove дели на врсте.

Једног дана видео је на једном инсекту друкчији распоред нерава. Нежна крилца положно је у хлороформу да би за кратко време могао да јасније види рачвање живаца. Сад је био сигуран да је пронашао нову врсту. Наставио је да изучава друге особности животињске а кад је открио још две непознате врсте, први пут је опаске ставио на хартију.

Годину дана је писао први чланак и послао га у музеј у Рију одакле су му га вратили без објашњења, а музеј Ипиранга у Сао Паолу се напоменом једног немачког кустоса да само научници образовани у Европи могу да

ле свирања на оргуљама, грчевито се бадио на учење овог језика. Већ после годину дана могао је да се на француском добро изрази. Двапут одбијени чланак прерадио је и послао га Ентомолошком друштву у Паризу. После вишемесечног чекања стигао је одговор у коме су га обавестили да му је рад примљен. Пошто је у међувремену засновао породицу, потражио је службу у којој ће највише имати времена за научни рад

Једног дана 1933. године, неки омањи човек у поштанској униформи пео се узбрдо ка великој лепој згради Института Освалдо Круз у Рио де Жанеиру. Желео је да види професора Ларуо Травасоса, шефа одељења за зоологију. Долазио је пешице, издалека, из Енкантада, 25 километара северно од Рија.

Професор Травасос га је запиташта шта може да учини за њега, а поштар мало уплашен, изуст:

— Да ли бисте знали неког ко уме да прави микроснимке лептирових јаја?

Наставио је да објашњава и свака друга реч била је научни или технички израз. Професор га је слушао са све великим интересовањем и најзад га прекиде:

— Извините, како је ваше име?

— Д'Алмеида.

— Да нисте ви Ромуалдо д'Алмеида? — изненади се Травасос.

— Јесам.

— Човече! Трагам за вама од онога дана од када вам је додељена француска награда Алсида д'Обрињиа.

Ромуалдо д'Алмеида је волео лептиrove. Хватао их је од детињства да би се с њима играо. Његова збирка има велику вредност у научној класификацији појединих примерака које ентомолози вису уопште разликовали, јер су инсекти веома слични једни другима. „Лабораторија“ коју је сам подигао у башти своје

ЗА СКИЈАШЕ
Аустријски скијашки као и њихови гости када ове зиме буду пошли на тренирање у Шефелд у Тирољу, највећи планински терен у Аустрији, понеће поред своје скијашке опреме и — купаћи костим. Ове године је отворен нови — једини на сличним теренима — базен за пливање са свим одговарајућим удобностима и са правом морском водом!

НЕОБИЧАН ФОТО-АПАРАТ

„Фотографска пушка“ из У цеви се налази објектив и 1882. године приказана је један сајински механизам ном на изложби занатства у Паризу. Ову „пушку“ направно је неки Мареј, фотограф. 12 снимака један за другим.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) хеленски трагичар („Антигона“); 7) јужно воће; 9) врста; 10) женско име; 12) четврт орган у телу кичмењака; 13) ступање жене у брак; 15) бања у Велши; 16) боља; 17) предлог; 19) индијанска проналазача бањила ТВЦ; 20) град у Шведској; 22) музички инструмент; 24) назив за збирку песама С. Раичковића; 26) воћа енглеског чаристичког покрета; 27) траг дивљачи; 28) град у Мађарској; 30) одречна свежа; 31) хемиски знак за алуминијум; 32) танце; 34) орган чула вида (миош.); 35) највећа река у Средњој Азији; 36) енглески књижевник („Историја света“); 40) посуда за цвеће; 41) наша река; 42) језеро у Турској; 43) река у Перуу; 44) усамљен.

Усправно: 1) име и презиме италијанског сликара (16. в.); 2) торнадо; 3) два слова; 4) острво на Јадрану; 5) држава у Индонезији; 6) покрет и правац у уметности почетка 20. в.; 7) замена кафе; 8) напад; 11) узвиш; 14) лука у Израелу; 18) планина у СССР; 20) обрзања; 21) енглески филозоф (19. в.); 22) два слова; 23) лична заменица; 25) мера за поаршину; 26) врста женског гласа; 30) место на Јадрану; 32) наша река; 33) вишегодишња зрнаста биљка; 35) место у Срему; 37) ономатопеја лавеза; 39) целинуна.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) мед; 4) рис; 7) Караванске; 10) ара; 11) дом; 12) јод; 13) Питер (Бројер); 14) дара; 18) Раља; 20) лив; 21) ине; 22) Босна; 23) рпа; 27) кос; 29) арс; 31) Јастребац; 34) ој; 35) Ото; 36) ге; 37) тенк; 39) Лион; 41) она.; 42) Кра.

Усправно: 1) Марјан; 2) ера; 3) да; 4) ра; 5) Инд; 6) Скопље; 7) каи; 8) вео; 9) Емба; 13) Јадран; 14) Дрина; 17) роб; 19) Ана; 23) спорт; 24) дојени; 25) Драгор; 27) Киото; 28) Стеван (Српскац); 29) ас; 30) сцена; 32) ток; 33) Еол; 38) на; 40) Иж.

Машина типограф

Једна нова електронска машина је недавно почела да се употребљава у једном великом листу у Лос Анђелесу. Куцајући свој чланак редактор може преко те електронске машине да одмах претвара своје речи у оловна сло ва спремна за штампу. Довољно је да изабере одређену дужину редова. Овај нови систем убудуће ће мајда потпуно истиснути типографе.

ЗА ТАЧНИЈЕ МЕРЕЊЕ ВРЕМЕНА

Атомски сат једне америчке опсерваторије заснован је на треперењима атома цезија ма. За три године овакав часовник направи „грешку“ за само један хиљадити део секунде. Толико прецизно мерење времена омогућава и тачније праћење вештачких сателита а побољшаће се и пловидба бродова на мору. За ванредно тачна мерења послужило је и атомски сат направљен у физичкој лабораторији у Тедингтону у Енглеској. Број трептаја атома цезијума у овом сату износи 9,192,631,770 у секунди. Тако је утврђено да се од 1955. до 1958. године брзина окретања Земље смањивала а отада опет повећавала. Ове разлике су толико мале да су за њихово одређивање служиле фотографије зениг-телескопа. Успорене између 1955. и 1958. године износило је хиљадити део секунде, а убрзање 1958. још је мање.

ОСЕЋЛИВОСТ ЗА БОЛ РАСТЕ КАД СУ ДРУГА ЧУЛА НЕАКТИВНА

Осећљивост чудних тела шаца у кожи на бол знатно расте ако су други органи мирни. Лекари са америчког колеџа Вилијамс испитивали су код 18 људи праг, тј. најмању јачину дражи која изазива бол, пропуштајући струју кроз њихово уво. Затим је 9 људи провело 4 дана у замраченој соби где није допирала бука, па је примећено да је код њих већ знатно мања јачина струје изазивала бол, што значи да је праг раздражљивости снижен. Друга деветорица су вршила обичне дужности под нормалним околностима и код њих није запажена промена.

ВАГОНИ НА СПРАТ

За једну московску станицу израђен је необичан воз у Источној Немачкој. Каросерија на вагонима је ниска до земље, и на њој се налазе два реда прозора — горњих и доњих кабина. У свим вагонима постоје степенице, сличне онима на броду а лево и десно од пролаза налазе се удобне фотеље за путнике. Цела композиција садржи пет вагона са 620 седишта.

ГАСОВОД ДУГ 4.000 КМ

У Совјетском Савезу почео је грађење највећег гасовода на свету који ће се протезати од узбечког насеља Газли до Урала што износи преко 4.000 километара. Природни гас допремаће се од газлинског налазишта (једног од највећих на свету) до уралских градова Чељабинск и Свердловск помоћу два крака гасовода. Јевтино гориво замениће на Уралу оно које се довози са стране. На овом гасоводу се први пут монтирају цев шире од једног метра, јер и пречник највећег гасовода у Америци не премаша 92 цм.

МАЈМУН »КАЛФА«

Боље је имати макар и мајмуна за помоћника него никог — каже један мајстор који покрива кровове. Зато је себи за помоћ узео једног малог љупког шимпанзу из франк-

фуртског зоолошког врта. Длакави „калфа“ схватио је добро свој посао и савесно долаје мајстору потребан материјал.

НАПРАВИ САМ

ЧАРОВНА КОЛОНА

Имате пет колона (А, Б, В, Г, Д) испуњених бројевима. Изгледају као таблица множења, међутим то је једна симпатична игра. Кажите вашем другу да за мисли један број од 1 до 30 и да само каже у којима се

А	Б	В	Г	Д
2	1	16	8	4
27	5	24	9	23
14	17	28	30	20
15	11	17	10	7
18	9	30	27	12
10	21	21	14	15
22	3	18	26	6
7	29	22	28	30
19	19	23	13	5
26	7	19	11	21
23	15	26	29	14
6	5	27	24	22
3	23	25	12	13
11	13	20	15	29
30	27	29	25	28

од ових пет колона (најмање у две) налази замишљени број; да ли у колонама А и В и слично.

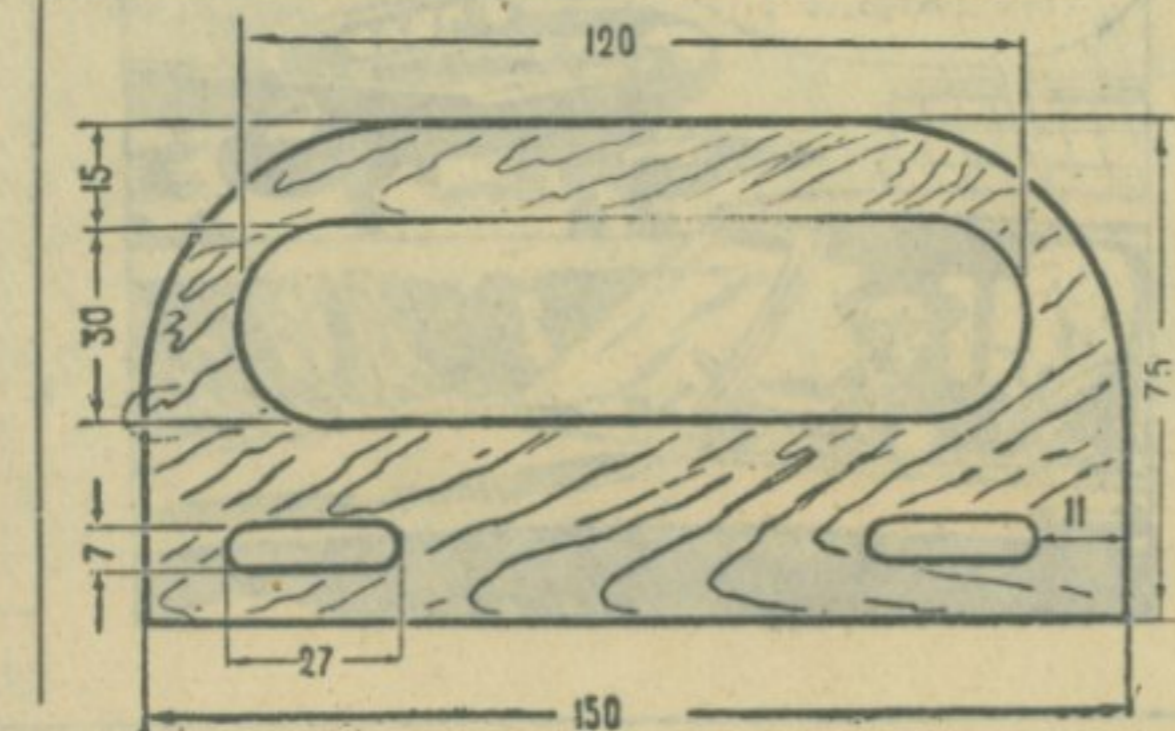
Ви ћете одмах знати да кажете број који је замишљено ваш друг.

На пример: ако ваш друг каже да се замишљени број налази у колонама В и Г, ви брзо као муња и лукаво као лисица кажите да је број, који је замишљено 9.

Како то? Ево како: Решење: број 9 који је замишљено ваш друг појављује се у колонама В и Г. Збир прва два броја на врху (почетку) колона В и Г (1 и 8) износи наравно 9.

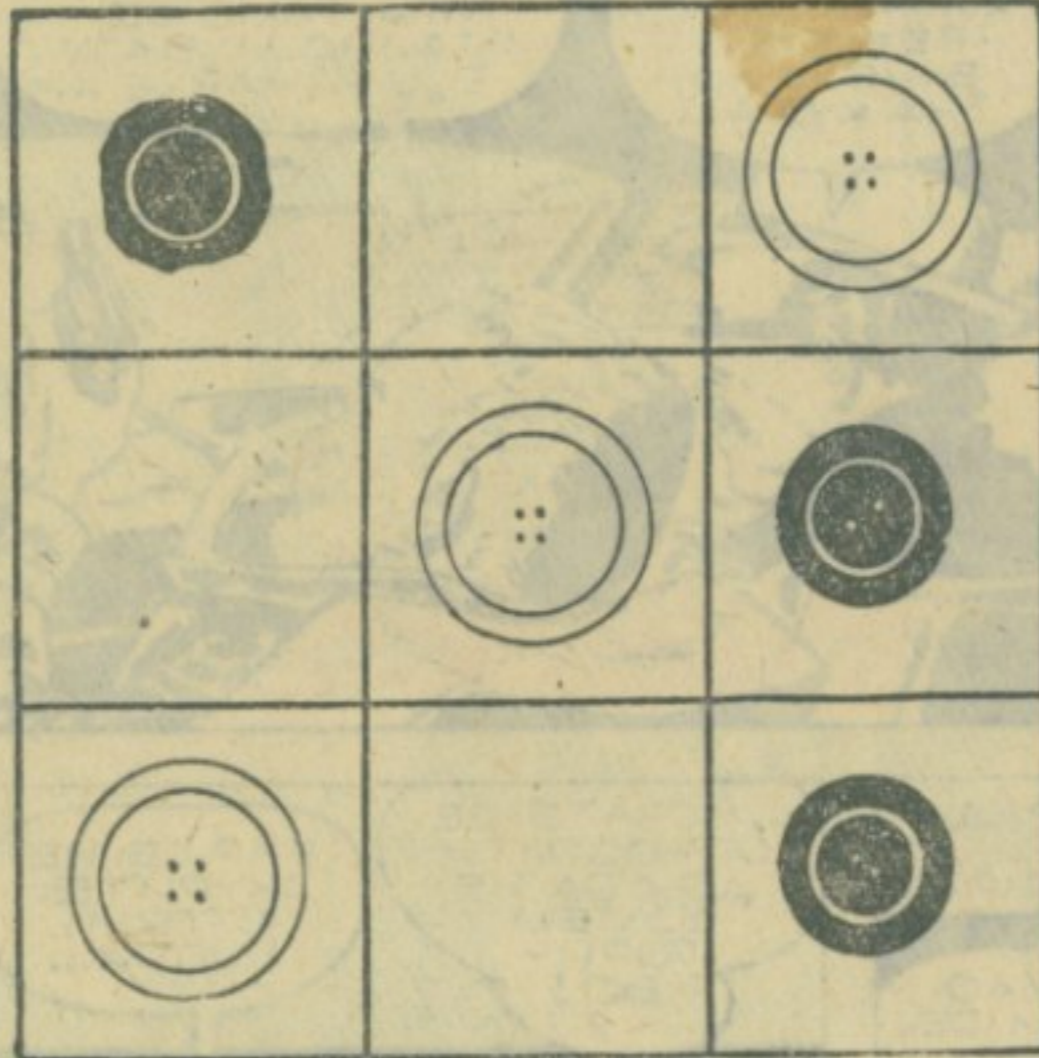
Према томе замишљени број је 9.

Узмимо други пример: Замишљени број је 26, он се појављује у колонама А, В и Г. Збир бројева који се налазе на врху колона А, В и Г је (2 + 16 + 8) = 26.

ДРЖАЧ ЗА КЛИЗАЉКЕ

Непријатно је после клизања носити клизаљке држаче их за хладно сечиво. Предлажемо вам да направите ручицу за ношење клизаљки. Приложени цртеж пренесите тачно на шпер плочу дебљине 3 милиметра, пажљиво изрежите тестером и ливније резова углачајте турпијом и шмиргл-папиром. Два кожна ремена провучена кроз два мања отвора, обухватају сечива и држе обе клизаљке. Размере на нашем цртежу дате су у милиметрима.

ИГРА МАЛИХ КВАДРАТА

Нацртајте на папиру један квадрат и поделите га на 9 једнаких малих квадрата. За ову игру треба да позовете партнера јер се игра у двоје а сваки од вас нека спреми по 3 дугмета исте боје. Први изабере и постави своје прво дугме у једно од девет поља. Други чини то исто. Затим се ставља друго дугме.

па треће, трудећи се да сва три дугмета буду у истој линији, правој или дијагоналној. Ако овај услов није испуњен после постављања сва три дугмета, први играч поставља другу првенствени своје дугме и сваки пут кал дође на њега ред. Онај ко успе први да уреди сва три своја дугмета добија један поен и игра наново почиње.

Јесће ли већ црн ца...

... највећа птица на свету је афрички ној. Она је у стању да трчи брзином од 48 км на сат. Мужјаци који су

неспособни да лете теже до 135 кг а раст им достиже до 2,40 метра.

... наше реке и језера постају све прљавији. Америка има још једну бригу више: њихове воде ће се у 1980. години загрејати до тачке кључања уколико количина топлих вода које излучује индустрија настави да се повећава у садашњој мери. Два научника чак предвиђају да ће оне у 2.020. години потпуно, услед топлоте, испарити.

... рекорд у зевању је постигла једна девојка од 15 година. — Зевала

је пет недеља непрекидно.

... највећа шума у Француској је државна шума у Орлеану, у департману Лоаре. Њена површина износи 34.250 хектара.

... најстрашнија глад свих времена која је стала животе 9.500.000 Кинеза владала је између фебруара 1877. и септембра 1878. године.

... најмања риба ухваћена била је „Schindleria praematurus“ у Са

моји и тешка свега 2 милиграма.

... најнасељенији град на свету је Токио, који је у марту 1962. године имао 10 милиона становника. Његово становништво се повећава сваког месеца за 31.000. Токио има 128 позоришта, 608 биоскопа и 57.968 ресторана, а заузима површину од 2.050 км².

... било какав комад папира правоугаоног облика, немогућно је са-

вити на двоје више од 9 пута.

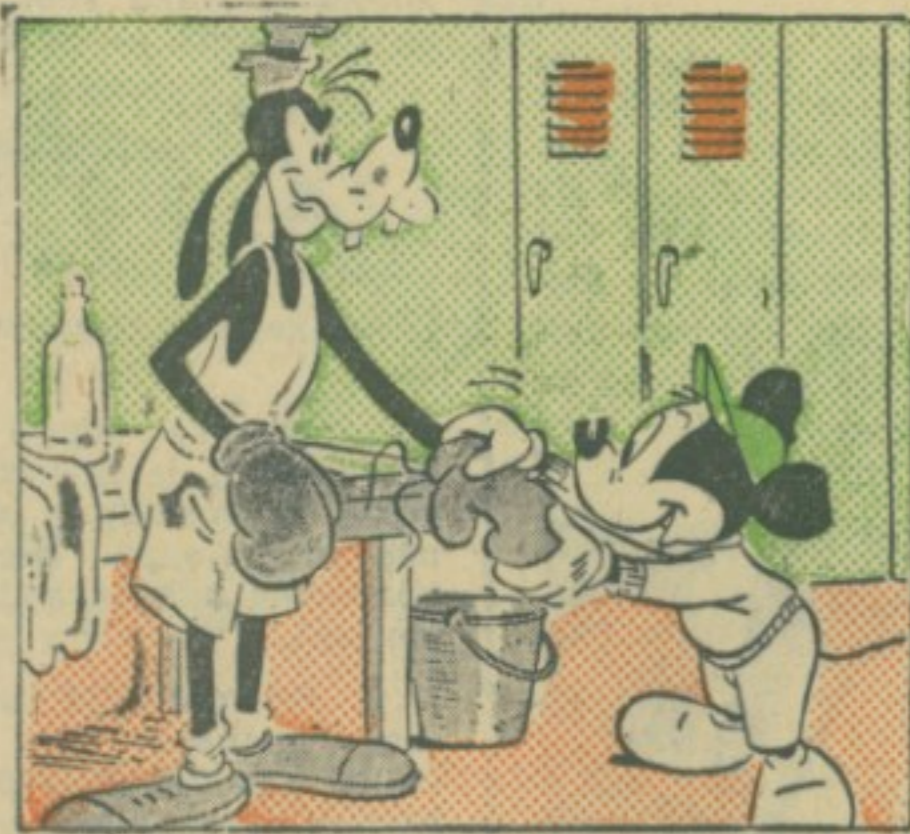
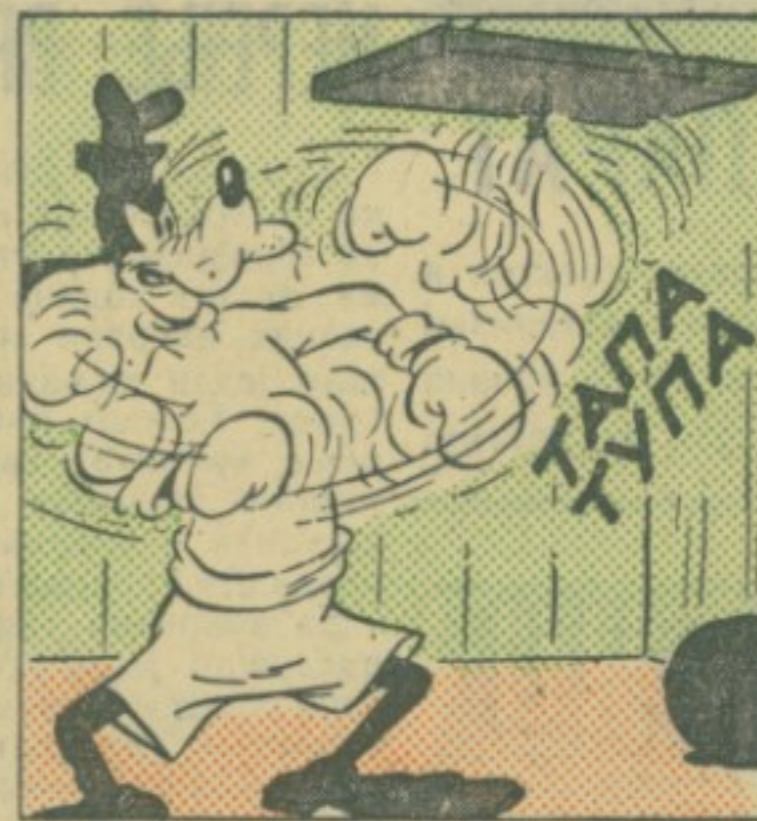
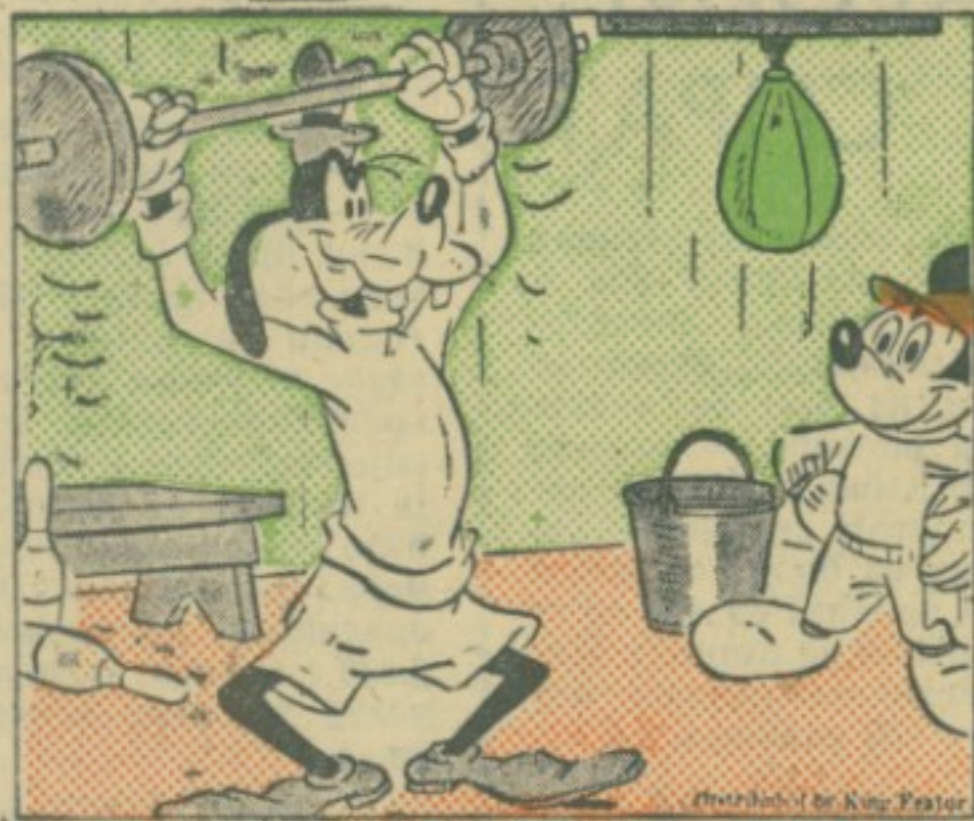
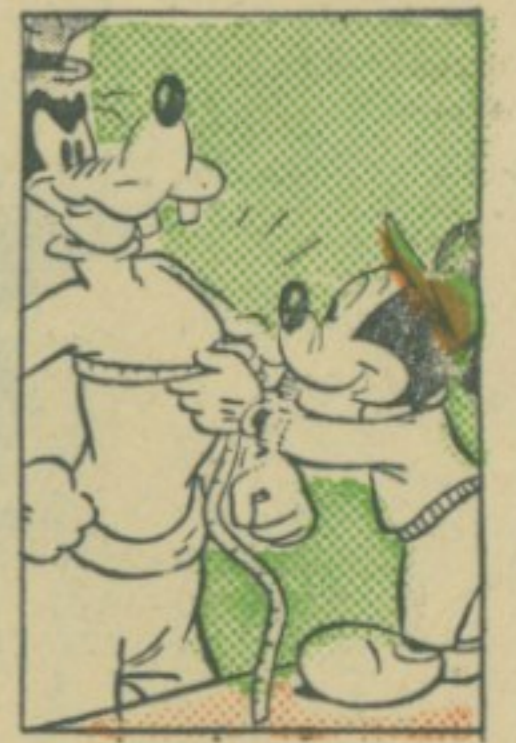
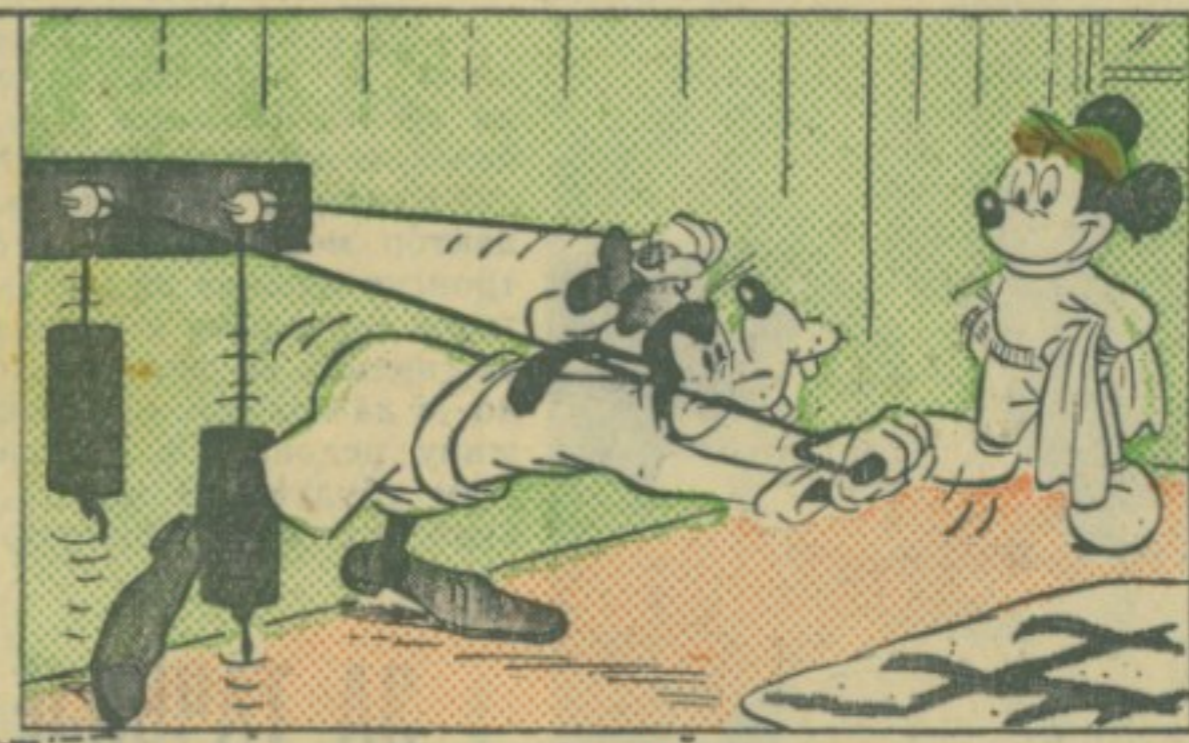
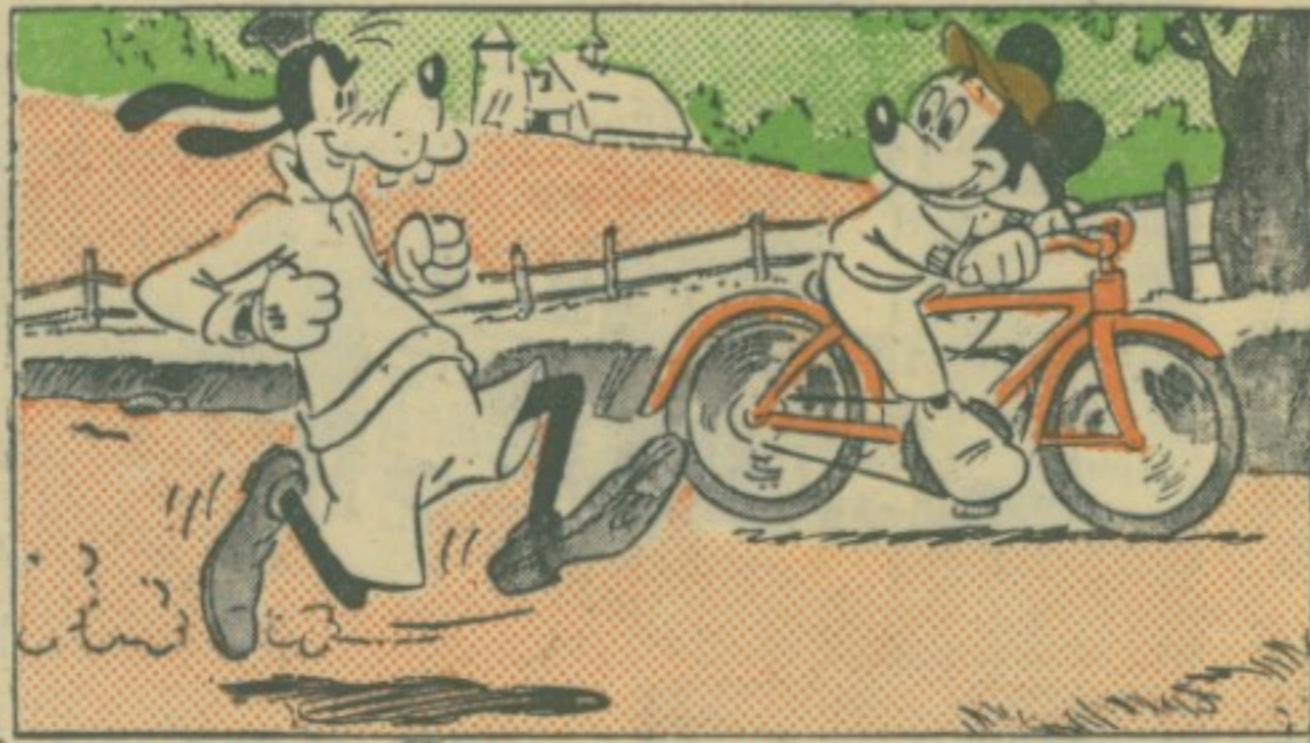
... статистике показују да од научника који су икад постојали, 80 одсто још и данас живи.

... анкета Светске организације здравља показала је да 76 одсто Ескимана на Аљасци имају радио, 4 одсто текућу воду, а 6 одсто фрижидер.

... највећа и најтежа књига на свету издата је 1925. године у Америци. Била је висока 2,08, а дебела 30,5 см, тешка 225 кг и снабдева на мотором од 12 коњских снага за окретање

страна. Кожа једног вола из Тексаса била је потребна да би је повезали. Наслов књиге — „Историја Југа“.

ЦОНА ХАЗАРД

КОРНИШЕ, УБИЈТЕ МЕ АКО МОРАТЕ... АЛИ, МОЈА ЖЕРКА ЈЕ НЕВИНА! ОНА НЕ ЗНА КАКО СТЕ ИЗГЛЕДАЛИ ПРЕ ОПЕРАЦИЈЕ!

ЧУЈТЕ, ДОКТОРЕ! ВИ СТЕ ЗГОДАН МО- МАК ПА КУ ВАМ ЗАТО НЕШТО РЕ- КИ... НЕ ТРАЖИ- ТЕ ОД МЕНЕ ОБЕКАЊА...

ТО ВРЕМЕ ЦОНИ ХАЗАРД СЕ КАО ПИЛОТ ЈЕДНОГ ПРИВАТНОГ АВИОНА ПРИБЛИЖАВАО ПАРИЗУ. УСКОРО СЕ МОРАМО РАСТАТИ, ДРАГА! ЗАР НЕ БИ МОГЛА ДА СЕ МАЛО ЗАДРЖИШ У ПАРИЗУ?

ЖАО МИ ЈЕ, АЛИ... БАР СЕ НЕ ЖУРИТЕ С ТИМ, ЦОНИ...

ЗАУСТАВИТЕ ДОКТОРЕ! ОВО ЈЕ ОДЛИЧНО МЕСТО! БУКА АВИОНА ЗАГЛУШИЊЕ ПУЦАЊ...

...ЈЕР ЈА ИХ НЕ ИСПУЊАВАМ!

ЗАШТО МЕ НИСТЕ УБИЛИ НА МОЈОЈ КЛИНИЦИ... ВЕА МЕ ВУЧЕТЕ КО ЗНА КУДА...

ДА ВАМ ИСПРОБАМ ВАШУ ЛЕПУ ОРДИНАЦИЈУ? А ПОРЕД ТОГА, ТАМО СЕ СТАЛНО МУВАЈУ БОЛНИЦАРКЕ...

...МОРАТЕ СЕ ОПРОСТИТИ ДОК ЈА НЕ УЗМЕМ ГОРИВО!

ЗАТО ЂЕМО ОТИЊИ НЕГДЕ ГДЕ ЈЕ БУКА ОБИЧНА СТВАР! ПРИЗНАЈТЕ, ДОКТОРЕ... ДА САМ СВЕ ТО ИЗВРНО ИСПЛАНИРАО!

ЧИИИИИИ...

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ТРИ БАЗЕНА

Шилу наследио неке нове паре па кроји планове како да их утроши и хвали се Пери Ждери да ће у својој банци изградити три базена.

— Зашто три? — чуди се Пера.

— Па један са топлом водом, један са хладном и трећи без воде — каже Шилу.

— Разумем, прва два, али шта ћеш са трећим без воде?

— Ех, — слеже раменима Шилу, — ти не знаш колико имам пријатеља који не знају да пливају.

ГЛУПО ПИТАЊЕ

Посадио Паја Патак свог сестрића Гају уз клавиру и мучи га вежбама.

Један Гајин друг стоји под прозором и нестрпљиво да више чека приђе прозору и упита:

— Гајо, је ли ти ту улка Паја?

Гаја се диже са столице, приђе прозору и шпану де- чаку:

— Баш си глуп. Зар мислиш да бих се ја оводико гњавио да он није ту.

НИШТА НЕ РАДИ

Срео Шилу један познаник и упитао га:

— Ваш брат је, колико знам, пре неколико месеци тражио службу. Шта ради сада?

— Сад му је лако. Не ради ништа јер је добио место, — одговори Шилу.